

Le texte proposé ici reprend, pour l'essentiel, le choix fait par Geneviève Demerson dans son édition de 1972.

IOANNIS AURATI ODAE.

AD HENRICVM MESMIVM IOANNIS AVRATI GENETHLAIACVM.

O_1 v.1 Non albus udis visceribus furens
 2 languor tumentem rupit acerbius
 3 ventrem, cavis non Dindymene
 4 tympana sic ovibus tetendit,
 5 ut nostra nuper vix oneri parem
 6 tendebat alvum Margaris, improbo
 7 turbata costarum tumultu ; et
 8 voce vocans paritura Divos,
 9 sed praeter omnis nomine comparem
 10 te, Margaris, te congeminat, suam
 11 clamatque Lucinam, graves quae
 12 leniter excuteres labores.
 13 Nec tarda voces audierat Dea,
 14 vagitus aures cum pepulit meas
 15 jam patris, auras et salutat
 16 aethereas lacrimosus angor.
 17 An fallor ? inquam, et ludit amabilis
 18 error, mihi dum credulus auguror
 19 stulte quod exopto ? Secundum
 20 sit precor, accipio sed omen.
 21 Vix haec, et a me conspicitur rubens
 22 elapsus arcto lubricus e sinu
 23 partus, mihi quo res domusque
 24 aucta mea, incolumi parente,
 25 Henrice, quem tu, Mesmiadum decus,
 26 molli cadentem susciperes manu,
 27 si fas, et in vitale lumen
 28 auspicio insereres secundo,
 29 et cui fores tu quod puero fuit
 30 quondam tibi Rex ille Navarrius,
 31 cujus beatus purpuratas
 32 protinus incubuisti in ulnas :

33 nec non per omnes hinc numeros tuae
 34 aetatis ex hoc omine conditae
 35 regum fores gratus lacertis
 36 quos rudis ac puer imbuisti.
 37 Signis fides nec tarda fidelibus
 38 certum futuri praestitit exitum :
 39 sic vix recluso figere ora
 40 principis ausus eras ocello.
 41 Quin et tenella fronte serenior
 42 lucere visus semper honos tibi,
 43 quem Regis olim combibisti
 44 ex placida gravitate, paruit.
 45 Nam te novae dum sceptriger inserit
 46 amplexus aurae. Regis anhelitu
 47 afflante te, traxere clarum
 48 nescio quod tua sidus ora.
 49 Quale in recentem Juppiter impulit
 50 dum quassat intra brachia Cynthium,
 51 nondum jubatos igne crines
 52 fulminibus radians retusis.
 53 O ter beatum nunc quoque me, mea
 54 in prole si te fixeris altius,
 55 multumque eo de Rege tecum
 56 jam tenero insinuaris ori,
 57 ut factus ipso transitus exerat
 58 de fonte multum luminis : attamen
 59 quodcumque restabit penates
 60 sufficiet rutilare nostros.
 61 Nec me movet quod presserit insolens
 62 Lucina sexum non trucis in genas
 63 vultus, tamen non educabo
 64 femineas teneram per artes,
 65 sed pro quasillis mollibus et colis
 66 tractabit aptam vel brevioribus
 67 testudinem palmis, tenellos
 68 adteret unguiculosque nervis,
 69 et pro Minervae pectine, pectinem
 70 Apollinarem, stamine pro rudi
 71 mutoque lanarum, metalli
 72 aerisonas pecudum<que> fibras ;
 73 quo more Lesbis (sed probior tamen)
 74 Siren viriles in popularium
 75 coetu puellarum tenores
 76 sueta gravi simulare plectro.
 77 Talem futuram spondeo jam mihi.
 78 Quid plura ? Parvam si facibus tuis
 79 criniveris, nosterque pecten
 80 finxerit, hanc stupeat secundam
 81 Latona natam, nata gemellulum ;
 82 sic cum sororis lumine Cynthium
 83 miscebit erroremque blandum
 84 ambiguo faciet decore.
 85 Hac lege de te jam modo nil querar,
 86 effeminatrix improba liberum
 87 Lucina, dum femella vultu
 88 sit mihi, mas patria sed arte.

(vers lacuneux : correction pour la métrique)

89 Sat sum beatus sic quoque nec Deos
 90 majora posco : fata superstitem
 91 tantum signent quae persequatur
 92 Mesmiadum fide patris hymnos.

AD HENRICVM MESMIVM,
 DE PATRIS ERGA IPSIVS FRATRISQVE PRAECEPTOREM LIBERALITATE.

O_2 v.1 Indigna muto facta silentio
 2 patris verendi erumpere gestiunt
 3 dudum sub auras, et virorum
 4 per memores volitare linguas.
 5 Sed longa tantis pagina laudibus
 6 debetur, olim carmine filii
 7 explenda, postquam grande campi
 8 mensus erit spatium forensis,
 9 quo more quondam fertur in Alpibus
 10 diffulminantes Hannibalis minas
 11 lentosque Cunctatoris astus
 12 Silius Italicus sonasse,
 13 cum Tullianis ante tonitribus
 14 centum ferisset pectora iudicum,
 15 dein se senex rus abdidisset,
 16 cultor agri atque operis Maronis.
 17 Et tu parentis cum velut Herculis
 18 aequaris olim fortis Hyllus gradus,
 19 saltus et in nostros licebit
 20 magna tui patris acta portes,
 21 Henrice, qui nunc in patrias tuo
 22 cum fratre laudes excoleris, fori
 23 tirunculi ambo, sed senecta
 24 multa quibus veterana cedit.
 25 Scimus tenello quantus inarserit
 26 nostras in artes pectoris impetus,
 27 vix vixque magno sustinendus
 28 et patris et monitoris aestu
 29 Lemovicis, qui tunc veterum tibi
 30 exempla pandens, saepe domesticum
 31 natumque patris jam decennem
 32 abstulit ad graviora rerum.
 33 Quae te sibi dum nunc quoque vendicant
 34 magno laborum calcare, nominis
 35 mucrone districtum paterni,
 36 pellicibusque adimunt Camenis.
 37 Hoc interim per nostra tamen tuis
 38 devota pridem plectra penatibus
 39 albis olorum subvehendum
 40 remigiis dabimus sub astra :
 41 insigne patris Mesmiadum recens
 42 in liberorum jam emeritum docent,
 43 praesens quod admiretur aetas,
 44 seraque posteritas adoret ;
 45 jam nunc repertum qui, sine saeculi
 46 praesentis exemplo, memor in suos
 47 sumpti diu natos laboris,

48 inter eos numeret magistrum.
 49 In Mesmianam jam Maludanos
 50 donis adoptans prodigialibus
 51 gentem suis, et mancipatos
 52 aedibus insinuans bonisque.
 53 Jam Mesmium, jam Mesmiadas canam
 54 natos, patremque, nobile Vasconum
 55 sidus : meis jam Mesmianus
 56 notus erit Maludanus hymnis.
 57 Pomponianum non Cicero suum
 58 mutasse nomen laetior audiit,
 59 et syllabae crevisse tractu
 60 Caecilii tabulis supremis
 61 quam nos, recens ut nuntius accidit
 62 nostras ad aures splendidioribus
 63 ornasse rectorem juventae
 64 muneribus juvenum parentem,
 65 et quae decerent praemia, vocibus
 66 auxisse molem muneris ac decus
 67 cum diceret : "Partem meorum
 68 nunc tibi do reliquorum ut arrham :
 69 tu, noster esto ; tu, patrios focos
 70 segnis Vigennae quos vada vix rigant
 71 mutare jam nunc fortis aude
 72 Sequanidum potiore lympha.
 73 Tun parva parvis addita turribus
 74 castella, demens, nunc etiam times,
 75 auctore me, mutare tali
 76 (namque timere videbat) urbe ?
 77 Tun urbe tali vertere villulam,
 78 quam fas sit urbem dicere verius ?
 79 Non magna pro magnis relinquens,
 80 pro populis reliquis popellum ?
 81 Haec jus in omnem dicere Galliam
 82 praelata et haec diis lecta minoribus,
 83 est regibus sedes avita
 84 Francigenis puerisque Regum.
 85 At non Tolosa, credo, Lemovicis
 86 cedit : Garumnis nympa Vigennide
 87 nec pejus incompta renidet,
 88 iudice te, horridiusve pexa est.
 89 Quin ipse montis parvus apex mihi
 90 natalis (ut scit testis et incola)
 91 Marsani, amor nympae Tolosae,
 92 Lemovicas prope provocabit.
 93 Quem cum suis non segnis amoribus
 94 sprevisse, nec nunc etiam piget
 95 sprevisse, quamvis et palatii
 96 nympa sui faceret potentem.
 97 I nunc, et illos nescio qua tuos
 98 radice pastos glandibus et feris
 99 (praelunium quas Arcadum instar
 100 dente terunt miseri suillo)
 101 praepone plenis principis urbium
 102 urbis plateis atque feracibus
 103 glebis, quibus cedant Athenae

104 fruge soli, populisque Roma,
 105 ambae disertis faucibus et choris
 106 vatam, paterna voce vel exteris
 107 certare linguis versibusque
 108 cum veterum ingeniis potentum."
 109 Sic fatur. Ille ad verba novissima
 110 subrexit aures, matris et immemor :
 111 "Hic, hic ero (inquit) grandis auctor
 112 consilii mihi munerumque.
 113 Hic vita tecum et cum paribus tibi
 114 vitalis, ac non cum rudibus meae
 115 quamvis propinquis atque amicis
 116 indigenis patriae Vigennae.
 117 Nec miror (addit) si Pylades meus
 118 Auratus olim fixerit hic larem.
 119 Ac nuptias frugaliiores
 120 praetulerit nuribus paternis,
 121 contentus una nec propria domo,
 122 hujus sed urbis non vacua artium
 123 quas vel tribus praefert Corinthis,
 124 nedum abaci patrii salillo,
 125 et quas nec ipsi mens mihi fortior
 126 sprevisse, quamvis, deditior tuis
 127 civilium contentionum
 128 turbinibus, minus haec frequentem
 129 humaniorum ludicra mentium,
 130 non semper acres apta palatii
 131 inter labores, et clientum
 132 longius a strepitu remota.
 133 Miscenda sed sunt dulcia tristibus,
 134 nec post feras <.> turpe forensium (vers lacuneux : 10 syllabes)
 135 rugas putandum est actionum
 136 lusibus explicuisse frontem.
 137 Quos hic et annis in juvenilibus
 138 lusi, virum nec ludere cum tuis
 139 me sic puta natis nefasta
 140 luce nefas, tria dum silentur
 141 praetorianis verba cohortibus,
 142 nec est agendi lege licentia,
 143 sed, feriatis lingua et aure,
 144 justitio fora clausa torpent."
 145 Haec ille. Nunc at talibus (ut vides)
 146 et nos diebus Pierios jocos
 147 rubris patrum non occupato
 148 legibus offerimus legendos,
 149 antiqua tecum Mesmiade et tuo
 150 cum patre nobis fratreque gratia,
 151 jam trita, si possit politu
 152 cotis Apollineae novari.

AD FONTEM ARCVLII, SIVE HERCULII PAGI IN AGRO PARISINO.

O_3 v.1 O Fons Arculii sidere purior,
 2 aestum marmoreo frigore qui domas,
 3 quamvis arva furens Erigones canis

4   lentis excoquat ignibus,
 5   seu tu nomen habes arcubus a tuis,
 6   quorum relliquiae semirutae patent
 7   moles, quae geminis nunc quoque cornibus
 8   incumbunt geminae tibi :
 9   magni forsán opus regis apostatae,
 10   qui, missus Latii finibus advena,
 11   sedes hic posuit, jugera Gallici
 12   princeps multa tenens soli.
 13   Seu fors grata tibi causa vetustior
 14   hujus nominis est, atque libentius
 15   audis Herculii fons, et ovans tui
 16   crescis laudibus Herculis.
 17   Nam fama est et in haec clavigerum loca
 18   advenisse patrem, sive tricorporis
 19   cum monstri domitor gente ab Iberica
 20   victorem retulit pedem,
 21   seu tunc Hesperidum cum decus auferens
 22   silvis ac pretium, ditibus aurei
 23   mali ponderibus tardus, Atlanticis
 24   vix undis caput extulit.
 25   Hinc Graiis etiam Gallicus Hercules
 26   notus, cujus erat forma catenula,
 27   aures quae traheret pensilis aurea
 28   vulgi, orator et eloquens.
 29   Forsán cultus et hic Herculeus pater
 30   quondam, non minus ac Gadibus in suis.
 31   Qua fons, Herculeo par tibi nomine,
 32   templum dicitur Herculis
 33   perfudisse sacris rite liquoribus :
 34   qui (mirum) mare cum cresceret aestuans
 35   decrecebat, ubi deficeret, suo
 36   exundabat ab alveo.
 37   Hujus tu veteris fontis imaginem
 38   servas ; namque duplex imminet arx tibi
 39   illis aequa columnis, tuus Hercules
 40   quas finem statuit viae.
 41   Fors et nunc Nemees terror ubi furit,
 42   urens cuncta suis sideribus Leo,
 43   te numenque tuum vitat, et Herculis
 44   arcus horret adhuc sacros.
 45   Fons tu nobilium gloria fontium,
 46   quotquot Naiadum Sequanidum sacra
 47   semper voce sonant, semper amabili
 48   nympharum strepitant choro.
 49   Nec te vincat honos famaue gurgitis,
 50   quem pendentis equi protulit ungula :
 51   sic te celsus et hinc claudit et hinc duplex
 52   umbo structilis aggeris.
 53   Instar montis, aquas qui gemini tegit
 54   umbra verticis et Pegasidum nemus :
 55   hic Phoebó sacer, hic non ululatibus
 56   umquam, Bacche, carens tuis.
 57   Sunt hic et sua Baccho et sua Apollini
 58   consecrata loca : est numinibus suis
 59   non indigna quies, seu genium soli,

60   artem sive quis exigat.
 61   Hinc Blandina patent tecta salacibus
 62   gratas in latebras Capripedum jocis,
 63   lascivique gregis, qui sequitur Deum,
 64   cui colles virides placent.
 65   Illinc Aonidum lusibus, et patri
 66   Phoebo cara domus stat Segueria,
 67   non adversa viris numen amantibus
 68   et Musarum et Apollinis.
 69   Tu dum nostra tuo flumine temperas
 70   exsiccanda piis pocula vatibus,
 71   nos circum vada, circum latices tuos,
 72   has laudes canimus tibi.

AD P. RONSARDVM VMVM NOBILEM.

STROPHE I

O_4   v.1   Lyrae potentes Camenae,
       2   agite, quis deum, herosve,
       3   homo quis fidibus inseri
       4   poscit ? Satis Pisa jam,
       5   Jovisque memoratus
       6   Olympus, sacrum et
       7   Herculis patris opus :
       8   at nunc patriae principem
       9   chelys, apud Celticos
 10   decus grande populos,
 11   debet nos suo
 12   sibi Pindari can-
 13   -tu personare: numeros-
 14   -que Gallicos Latiis

ANTISTROPHE

15   remunerari haud inultos.
 16   Itaque par pari reddens,
 17   nova plectra resequare novis :
 18   clavumque clavo velut,
 19   retundam ego reperta
 20   meis Italis
 21   patria Indigenaque,
 22   Ronsarde, tua : o flos virum, et
 23   decus olivi, aut illius
 24   virilis, quo oblinitur,
 25   et artus terit
 26   Amyclaea pubes,
 27   aut illius, quod hilares
 28   fere Camenae obolent.

EPODE

29   Nam seu quis artem sinuosaque
 30   corporis volumina volet,

31 (quibus corpus apte
 32 vel in equum, vel de equo
 33 volans micat in audacibus
 34 pugnis) stupebit dicatum gravibus umbris
 35 Musarum, agilibus quoque
 36 saltibus Martis expedisse membra.

STROPHE II

37 Inertis oci laborem
 38 probet ametque sin alter :
 39 iterum stupeat, ut cavae
 40 nervis maritans lyrae
 41 virum decora praesig-
 42 -nium, claraque
 43 facta, sidera vehat
 44 Supra, memoranda omnibus,
 45 sine modo fineque.
 46 Puellaribus et in
 47 choris, et dapes
 48 super, Principumque
 49 mensas, sacras ut epulas,
 50 deumque nectareos

ANTISTROPHE

51 solent sonare inter haustus
 52 patris Apollinis grata
 53 modulamina : superum
 54 intus remugit domus
 55 beata, geminatque
 56 sonos, seu libet
 57 bella dicere deum,
 58 stragesque Gigantum et neces :
 59 sua cum in ipsos gravi
 60 refluxere juga cum
 61 ruina, Jovis
 62 manu, fulminumque
 63 vi fracta, ut aetheris apex
 64 suas opes tremere.

EPODE

65 Sive mavult faciles sui
 66 patris impetus, et aquilae
 67 rapaces volatus
 68 strepere dulci lyra.
 69 Quod excutiat e frontibus
 70 rugas deorum, serenetque Jovis ora,
 71 siquando nimis impiae
 72 asperarunt in arma saeva gentes :

STROPHE III

73 ad hos canentis lepores.
 74 Quasi sopore devictus,

75 sua tela digitis pater
 76 ponit remissis : jacet
 77 utrumque latus ales
 78 clinans super
 79 sceptrata fulva Jovis, et
 80 ceu sponte fluitantia
 81 gemina dans brachia
 82 tuis victa fidibus,
 83 et alas pares,
 84 fovet frigidum igne
 85 languente fulmen : ea vis
 86 tuis modis, fidicen,

ANTISTROPHE

87 inest, Apollo, sed in diis
 88 tua Chelys celebretur,
 89 modo non alia regnet in
 90 terris honoratior
 91 ea, vada Ledi quae
 92 et ornat solum
 93 Vindocinum: ubi super
 94 somnos puero ab arduae
 95 apice quercus volans.
 96 apum examen agile
 97 suum melleum
 98 in os nectar infans
 99 ingessit, hocque tenerum
 100 tibi imbuit latice,

EPODE

101 Ronsarde, guttur, Tyrio velut
 102 aliti ferunt, prope suae
 103 caput juge Dirces,
 104 nota foret quae lyrae
 105 utrumque fore mox principem
 106 gentilis, altos sonans quae raperet Orco
 107 reges, Jovis Olympici
 108 sanguinem, melle tinctulos per hymnos.

STROPHE IV

109 Amanda virtus, magistri
 110 negat et abnuit curam :
 111 sine fraude, sine et artibus
 112 excurrit in campum equus ;
 113 canis nemora rimans-
 114 -que venaticus
 115 prensat, haustibus hians
 116 notis, sine dolo feras
 117 latibulis jam quoque
 118 cubantes ; nec opera
 119 docentis canunt
 120 per agros amictae
 121 pennis aves ; neque sonum

122 amabilem citharae

ANTISTROPHE

123 eburneae temperas tu,
 124 nisi duce et magistro te
 125 tibi, Petre. Amor at in tuos
 126 candorque amicos, suum
 127 decus sibi adimens, ar-
 128 -rogat ceteris,
 129 invidens sibi male.
 130 Quos inter erat et locus
 131 mihi aliquis : nec nego
 132 tibi saepe Latium
 133 per et Doricum
 134 nemus, colligentem
 135 thymbram, thymumque, casiam-
 136 -que, pabulo solitum

EPODE

137 praebere me : dulcis apiculae
 138 more, tu labella tenera
 139 ad haec porrigebas
 140 rudia fundamina
 141 favi, tibi tua quae dein
 142 polita cura, diu saepeque operose.
 143 Nectar coaluere in hoc,
 144 quale non stillat Hybla, non Hymettus.

AD EVMDEM EIVSDEM.

O_5 v.1 Quis te deorum caecus agit furor,
 2 Ronsarde, Graium fana recludere
 3 arcana ? Lucos quis movere,
 4 quos situs et sua jam vetustas
 5 formidolosos fecerat ? O novum
 6 non expavescens primus iter lyrae
 7 tentare, Romanis quod olim
 8 turpiter incutiat pudorem,
 9 nil tale quondam tangere pectine
 10 ausis Latino, quale ferox sonat
 11 Cadmi colonus septichordi,
 12 liberius jaculans ab arcu.
 13 Tu primus, ut jam trita relinqueres
 14 testudinis vestigia Gallicae,
 15 aggressus, excluso timore,
 16 Ogygio tua labra fonte
 17 mersare, voces indeque masculas
 18 haurire, dignas principibus viris,
 19 quorum tua sacrata buxo
 20 facta sui stupeant nepotes.
 21 Felix ter o qui jammmodo fortiter,
 22 te vate, sese pro patria geret,
 23 quod non suos oblivioso

24 dente teret senium labores,
 25 seu quis rebelli frena Britanniae
 26 portans, ferocis fregerit impetus
 27 gentis, suos in limitesque
 28 reppulerit nimium vagantem,
 29 avulsa seu quis membra rejunxerit
 30 regno resectae brachia Galliae,
 31 atque Italas assertor urbes
 32 reddiderit solitis habenis.

IO AVRATI IN D. MARGARITAM REGINAM NAVARI.

O_6 v.1 Qualis quadrigis raptus ab igneis
 2 sublime Vates in liquidum aethera
 3 venit, manu flammante frenos
 4 ignipedum moderans equorum,
 5 cum fulguranti lapsa Senis sinu
 6 vestis supinas decidit in manus
 7 vatis minoris, flammeosque
 8 visa cadens rutilare tractus
 9 a tergo, ut olim quum ruit, aut procul
 10 visum superne proruere incitum
 11 sidus, serena nocte, longos
 12 pone trahens per inane sulcos.
 13 Sic nunc amictus Margaris horridos
 14 gravata, fecis participes suae
 15 natalis, exuto veterno et
 16 corporeae gravitate molis.
 17 Sublimis orbis attigit igneos,
 18 nitens quaternis ad Superos rotis :
 19 Spe cum Fideque et Caritate,
 20 vique malae patiente sortis.
 21 His vecta sursum Diva jugalibus,
 22 tam nunc beatis coetibus interest,
 23 Regina non parvae Navarrae,
 24 sed patuli solidique regni.

IN GELONIN MACRINI.

AURATI ODE AD NUMEROS ODES PINDARI OLYMPIACAE IIII

STROPHE I

O_7 v.1 Lacerate, vellite saevis
 2 manibus violas
 3 crinium sacrorum,
 4 Heliconiades ; rumpite vestros
 5 smaragdifluos amictus ;
 6 foedate sinus herbicolores ;
 7 planctu sint liventes lacerti,
 8 non virore lacus
 9 perennis, atque musco ;
 10 candens ebur levium pectorum
 11 crebra turpet inusta macula ;

12   roseas unguis secet genas ;
 13   hinc et sonet inde
 14   fragor lacrimabilis
 15   novem per ora,

ANTISTROPHE I

16   nemus ut biverticis umbrae
 17   tremat, et gemino
 18   bis retundat antro
 19   novies repetitos ululatus,
 20   lugumque bifrons Gelonin
 21   clamare, reclamare Gelonin
 22   exsultet plausu lacrimoso.
 23   Fons equi solito
 24   regurgitetur alveo,
 25   turbante dulces liquores sale
 26   tristium laticum per oculos
 27   Aganippeae cadentium
 28   turbae. Jacet eheu,
 29   sui jacet eheu bona
 30   amica vatis.

EPODE I

31   Quid prosunt sacra tot duobus
 32   mente pia peracta ?
 33   Preces quid usque vota que
 34   vestras facta prius tot ad aras ?
 35   Tot ab utroque carmina vestra
 36   in aede, Pegasides,
 37   dicta, tholisve sacrata ?
 38   Num mitiores Gelonis
 39   ob id sensit improbas
 40   colus ? Lachesiaque
 41   sibi pensa minus incitato
 42   voluta turbine ?

STROPHE II

43   Hilaris virentiaserta
 44   hederae, solitus
 45   tu quibus, Macrine,
 46   redimitus, amandos Hymenaeos
 47   Gelonidis insonare,
 48   jam nunc tua de fronte Cupressus
 49   excluit; jam plorata Taxus
 50   fronde funerea
 51   tibi genas inumbrat.
 52   Quae culpa vatis, nefas quod viri
 53   innocentis in his gemitibus
 54   luitur ? Quos tu Deum focos.
 55   aut quod temerasti
 56   sacrum nemus insciens,
 57   ut hos moveres

ANTISTROPHE II

58 miserabili fide luctus ?
 59 Quibus Odrysii
 60 caelibis querelas
 61 superas, nimium lege severa
 62 amanda iterum carentis
 63 uxore, nec ultra modulato
 64 exorantis cantu secundos
 65 conjugis reditus.
 66 Gravis, sed heus amanti
 67 parcendus error, nigri parcere
 68 urna ni Jovis indocilis, ah,
 69 foret, infernas ubi semel
 70 portas penetrarunt
 71 levi pede corporis
 72 inanis umbrae.

EPODE II

73 Per quas illa Macrinis, illa
 74 nuper iit Gelonis,
 75 amata conjugi suo
 76 quantum nulla feretur amata
 77 mulierum poeticolarum.
 78 Nec illa quae Clario
 79 tam fuit intima vati
 80 Lyde ; Philetæ nec illa
 81 amor Battis et labor
 82 magis neque placuit
 83 Megalotrata Laconi nota
 84 sui lyra viri ;

STROPHE III

85 sua non Cyrenigenæ plus
 86 fuit Apidanis
 87 cara Lais ; aut illi,
 88 elegos tenues qui modulatus
 89 volubiliore tractu.
 90 princeps teneros scripsit amores
 91 Mimnermus, Nanno ; non Theoris
 92 gratior Tragici
 93 patri fuit cothurni ;
 94 Eoæ non Ascraï sic jecur
 95 vatis Ascrigenæ tetigerat ;
 96 neque sic jucunda filio
 97 Lunæ Antiopea ;
 98 nec Icariotida
 99 Homerus arsit

ANTISTROPHE III

100 gravius, solo licet exsul
 101 patrioque lare
 102 summa tot pericla

103 mare per rapidum verus Ulysses
 104 tot et tulerit laborum.
 105 Immensa quibus pagina crevit,
 106 aerumnas, dum vult ora vere
 107 nosse Penelopes,
 108 canenda longiori
 109 ambage filoque vivacium
 110 carminum, quibus et prior et haec
 111 modo quae floret, futuraque,
 112 volventibus annis,
 113 propago canat piaae
 114 jugalis acta.

EPODE III

115 Sed nos quo ruimus calores
 116 enumerare priscos
 117 cohortis Hippocreniae ?
 118 Nullus tam gravis ardor amicae
 119 veteribus fuisse poetis
 120 feretur, ille tui
 121 quem thalami pius ignis
 122 non obruat nunc, Macrine.
 123 Amor magnus omnis est,
 124 sed in face socia
 125 ut honestior, ita est et acri-
 126 -or esse viscera.

STROPHE IIII

127 Mihi si manus docilis sit
 128 ebur aut similes
 129 expolire ceras,
 130 liquidisve tabellas animare
 131 coloribus, aut metalla
 132 caelo, tua nunc prima, Geloni,
 133 doctam conformarem per artem
 134 ora, parva quidem,
 135 amanda sed marito
 136 solacia ingentis aegro mali.
 137 Cujus et pietas et amor
 138 facis extinctae meretur ut
 139 vultum Polycletus
 140 tuum, manus aut Scopae
 141 redonet orbo.

ANTISTROPHE IIII

142 Sed honos caducus imago est,
 143 fragilisque teri
 144 dente putris aevi ;
 145 meliore fide carmina servant
 146 sibi data, lege certa,
 147 figmenta virum luce carentum.
 148 His te certatim viva vatium
 149 cuspis excavat in

150 perennibus metallis :
 151 quos inter omnes vir aurum tuus
 152 limat, aera recudit alius ;
 153 Chalybeas ille laminas,
 154 hic album orichalcon ;
 155 sinus ego tortiles
 156 sequace vibro

EPODE IIII

157 argento tenuis, sequensque
 158 tenuia cum labore.
 159 Sed o mihi si copia
 160 majoris foret ulla paratus,
 161 tibi sepulchra qualia lucter
 162 Supra minas vehere
 163 Pyramidum aut Obeliscos !
 164 Pulsu chelys grandiore
 165 remolitus arduis
 166 supercilia jugis,
 167 Aracynthus apex quod olim
 168 stupebat insolens.

STROPHE V

169 Age vos, Panegyris alma
 170 gregis Elysii,
 171 turba fraudis expers,
 172 date tura focis, spargite flores ;
 173 sonis hilarate faustis
 174 plausuque diem : castior umbra
 175 adventat, succeditque lucis
 176 innocens placidis.
 177 Procul, procul sit inde
 178 triplex hiatus trucis Cerberi,
 179 et sororia flagra, totidem
 180 animas quae territant sonis.
 181 Cum verbera clare
 182 crepant tria sibila
 183 tribus lacertis.

&ANTISTROPHE V

184 Procul inde quae patruales
 185 potuere malis
 186 exsecare cultris
 187 jugulos, neque blando revocatae
 188 sopore virum jacentum
 189 sunt, ah, miserae, ne truce ferro
 190 primaevas fauces inquinarent.
 191 Turpis inde procul
 192 sit aureae redemptrix
 193 torquis, gravi quae maritum neci
 194 misit Argolicum, nimis amat
 195 pretiosa dum monilia,
 196 baccasque rotundas.

197 Sit inde, sit procul
198 levis Lacaena,

EPODE V

199 et quaecumque facis jugalis
200 rumpere foedus ausa est.
201 Fidelis umbra non nisi
202 fidas ire meretur ad umbras.
203 Paribus ut pares socientur,
204 sit huic comes vel ea,
205 quae comitata mariti
206 est fata, vel quae maritum
207 redemit sua nece.
208 Pios pia numeros
209 loca per mulierum piarum
210 Gelonis augeat.

STROPHE VI

211 Ubi semper Oceaninae
212 hilarum nemus, et
213 insulas beatas
214 recreant tepidis flatibus aerae.
215 At aureoli renident
216 flores, sua quos educat arbor
217 partim late splendente ramo.
218 Mater ast alios
219 alit fovetque tellus,
220 suffusa rivis perennantibus ;
221 vulgus uda per arva placidum
222 manibus dulces rapinulas
223 exercet, ut agmen
224 apum, populans novo
225 salicta vere.

ANTISTROPHE VI

226 Ita simplices animorum
227 thiasi, sua per
228 prata perque saltus,
229 loca pervolitant omnia late
230 leves, agitantque praedas
231 florum, quibus hi nectere thyrsos
222 certant, illi texunt corollas,
233 Pars at exiguos
234 sibi plicare torques
235 gaudent, manus quis, et ornent comas.
236 Interim canor undique avium
237 tenero vernante gutture,
238 exsultat in auras,
239 propinquaue sidera
240 jocosa pulsant

EPODE VI

241 silvas inter ovans imago.
 242 Par ibi nocte tota
 243 dieque solis aurei
 244 puros purior orbita lustrat,
 245 neque maligna nubila luci,
 246 nec officit tepidis
 247 bruma geluque serenis.
 248 Nullus tumultus quietis,
 249 pavor nullus obstrepit,
 250 sed omnis in epulis
 251 mora conteritur, inque Musis
 252 canentibus Jovem.

AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM CAROLVM GVISIVM CARDINALEM LOTHARINVM.

O_8 v.1 Seu quis praemia fortium
 2 lauros a domitis rettulit hostibus,
 3 seu quis pacificas colens
 4 artes consiliis oppida temperat,
 5 idem mentibus omnium
 6 ardor laudis inest : nec via taetricae
 7 virtutis placeat, nisi
 8 tantis gloria sit digna laboribus
 9 merces proposita, et decus
 10 aeternum ; sed enim saepe silentio
 11 turpi pulchra latent, nisi
 12 accedat labor et cura perennium
 13 vatum : vatibus, o viri,
 14 quos aeterna juvat gloria nominis,
 15 inservite bonis : recens
 16 vatum semper opus durat et vivo
 17 numquam tempore carpitur,
 18 nec foedam cariem, nec veterem situm
 19 sentit ; perbreve marmora
 20 restant tempus, et aes putris imaginum
 21 aerugo tenuat ; sacros
 22 diffindit tumulos vis hederacea ;
 23 Solis perpetuus nitor
 24 exstat carminibus ; sunt nisi carmina.
 25 Paucos post volucres dies
 26 quae virtus fuerit vestra tacebitur.
 27 At non vestra tacebitur
 28 umquam, Guisiadae, splendida gloria :
 29 vestrum sera tamen decus
 30 omnis posteritas audiet, haud minor
 31 semper cura quibus fuit
 32 largis muneribus carmina prosequi
 33 vatum quam dare vatibus
 34 clari materiem carminis uberem,
 35 iidem qui geritis cani
 36 res dignas loca per Gallica plurimas,
 37 iidem vos quoque plurimos
 38 doctos munificis usque favoribus

39   augetis ; favet artibus
40   aptis quisque sibi fama quibus sua
41   ac laus dulcis, et illius
42   vates egregios artifices amant :
43   quod vobis quoque contigit.
44   Frater clara tuus proelia conserit,
45   antistes Lotharingiae ;
46   tu, rem consiliis utilibus regis
47   pacis tempore publicam,
48   nec te militiae subtrahis asperis
49   fortem casibus arbitrum.
50   Scimus principis ut dulce comes latus
51   omni tempore clausuris,
52   quo non trita prius per Lotharingiae
53   Germanique soli loca
54   Henricus sua Rex duceret agmina.
55   Scimus frater uti tuus
56   Metis reppulerit Caesaris impetum,
57   et, ceu nomen ab omine
58   urbs sortita foret, fixerit ultimas
59   metas hostis ibi trucis,
60   quas ultra nequeat, quidquid agat, suum
61   jam transferre pedem, neque
62   jam transire minax, non magis impigri
63   quam Gades ratis Herculis.
64   Quod gestare ferox ille solet suas,
65   non insigne domesticum,
66   deplumes aquilas inter, adultera
67   frustra laude sibi placens,
68   quam Guisana tamen dextra redarguit
69   nuper : nunc is in asperam
70   conversus rabiem, conscius ut sibi,
71   quondam vulneris altius
72   acti torvus aper vertit in omnia
73   sese, quo fugiat recens,
74   si fas, opprobrium. Sed neque fas nigrae
75   tingi vellus ovis, neque
76   partum segnitiae dedecus elui
77   factis prosperioribus.
78   Inclinata labat jam domus Austriae
79   nec jam fata resurgere
80   [LACUNE]
81   Rursus regna sinent feri
82   praedonis populorum, omnia qui sua
83   spe complexus, uti latus,
84   ast deceptus hians, irritus improbi
85   voti, nec quid agat satis
86   aut quo vertat iter gnarus : in ultimas
87   an se turpiter insulas
88   Astrusurus eat, vel potius caput
89   ad poenas sibi debitas
90   longae perfidiae nomine jam ferat
91   Gallis cominus ensibus,
92   expectata nigris manibus hostia.

AD IO. VAEVRAEVM, RECENS COOPTATVM IN COLLEGIVM CANONICORVM HEDVENSIVM.

O_9 v.1 Augusta tellus, et vetus urbs, simul
 2 augusta et ingens nomine, sed viris
 3 augustior, quos usque gignis
 4 artibus ingenioque claros.
 5 Tu, Galliarum paene potissima
 6 pars dicta quondam, tu, populis potens
 7 armisque, summum Gallicarum
 8 credita tu caput esse rerum.
 9 Sed nil perenni robore cernitur
 10 inesse terris, perque suas vices
 11 humana nunc tolluntur astris,
 12 nunc subita trepidant ruina :
 13 Troes fuerunt, et fuit Ilium
 14 ingens ; favillis crevit ab Ilii
 15 superba Roma, mox et ipsa
 16 nil nisi grande futura bustum,
 17 bustive grandis relliquiae putres
 18 (namque et senectus urbibus est sua
 19 et gentibus), nec tu, priores
 20 semper eras habitura vires,
 21 augusta moles. Quanta tamen fuit
 22 olim tuarum nobilitas opum,
 23 testantur ipsae nunc ruinae,
 24 et vetus ambitus ille muri.
 25 Sed mitte maestas jam querimonias,
 26 jam mitte, Clio : nunc quoque maxima
 27 et digna tanti restat umbra
 28 nominis urbs veterique fama,
 29 latam vetustae falx licet amputet
 30 silvam cupressi, multa manet tamen
 31 sospes prioris pars odoris
 32 in reliquo mutiloque trunco.
 33 Et nunc in urbis stat veteris solo
 34 antiqua gentis plurima gloria,
 35 seu quis requirat firma pubis
 36 pectora, sive animos et artes.
 37 Sed quid Camenae cum lituis ? Quid est
 38 bello potentis cum populi asperis
 39 pugnis ? Inermes nunc sat artes
 40 arte mei celebrare plectri.
 41 Vaevraee dulcis, tu decus artium
 42 ingens bonarum, mens tibi callida
 43 non unius linguae, nec unam
 44 discere sedula disciplinam.
 45 Graecas, Hebraeas, et Latias simul
 46 tu res amasti ; tu sacra litteris
 47 miscere, qua fas est profanis,
 48 me solitus socio atque teste.
 49 Ob quae remotis te tua finibus
 50 non immerentem patria devocat,
 51 Vaevraee, tellus Haeduorum,
 52 ut meritos in eas honores,
 53 virtutis unis quos licet artibus
 54 Augustoduni, nec petere ambitu

55 foedo : decoris tanta rebus
 56 laus et honos apud hosce montes.
 57 Et nunc amico non ego gratuler
 58 tanti favoris nomine ? Non bonis
 59 Musis apud vos tam beatis,
 60 tam celebres meritis favores ?
 61 Jam vos, Camenae, fidere, jam decet
 62 rebus secundis tollere spiritus :
 63 jam digna vestro sunt labori
 64 praemia docticolas per urbes.
 65 Vobis et ipsis non ego gratuler,
 66 coetus foventum recta sodalium ?
 67 Per quos viris virtute claris
 68 est sua non sine dote virtus.
 69 Jam te reportent in patriam tuo,
 70 Vaevraee, coetu sospite sospitem
 71 leves Favoni sibilantis
 72 blanditiae, volucrumque plausus,
 73 ut gratulantum gratus in agmine
 74 docta salutes voce sodalium
 75 coetum, suas doctos quod ultro
 76 amplificas vocet ad cathedras.

AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM CAROLVM CARDINALEM LOTHARINGVM.

O_10 v.1 Portat in auratis Victoria, Carole, pennis
 2 Henricum ad caelum, Guisiadenque tuum.
 3 Et mea nunc praeter solitum temeraria Musa
 4 ad caelum audaci nititur ire via.
 5 Sed si blanda tui subvexerit aura favoris,
 6 quos canit, astra super Musa secuta canet.

IN GVISII DVCIS REDITVM EX ITALIA.

O_11 v.1 Solvant Camenae triste silentium,
 2 solvant, et acri Guisiaden lyra
 3 cantent, remoto jam Britanno
 4 moenibus a patriis tumultu.
 5 Nuper secundus dum terere Annibal
 6 fastus superbos tenderet Alpium,
 7 ausi feroces tum Britanni
 8 Gallica sunt penetrare rura
 9 orbata tanto praeside, tot virum
 10 cum caesa foede millia, proh nefas,
 11 tot vincta ductorum pudendis
 12 brachia nobilium catenis.
 13 Jam gloriari quidlibet insolens
 14 jactabat Anglus, celsa Lutetiae
 15 se templa fundo diruturum
 16 sacrilegis spoliata dextris.
 17 Sed Guisiani fama ferociam
 18 gentis superbae contudit ocus :
 19 vix ductor auditur redire
 20 Guisius, et fugitant Britanni,

21 ut forte viso cum cane Thessalo
 22 immanis ausi conscius aufugit
 23 agna lupus laxis remissa
 24 faucibus, horribilique dente.
 25 Nec mirum, agebat non stimulus ducem
 26 in bella simplex : mixtus erat dolor
 27 acer pudori, capta signa
 28 Gallica, se revocatum ab ausis,
 29 ut Poenus olim, Scipio cum ureret
 30 arces Elisae, jam Capitolio,
 31 cuncto timente jam Senatu,
 32 signa domum revocare jussus.

DE CALETVM VRBE NVPER A GALLIS GVISIO DVCE RECEPTA.
 CARMEN ALTERNUM : LOQUUNTUR INTER SE NVNTIVS ET VVLGVS GALLICI.

		N.	(Dans les pièces dialoguées
O_12	v.1	Clamate, Galli, nunc ter io io.	le signe - indique un
		V.	changement d'interlocuteur
	2	Quae laeta Gallis instat ovatio ?	à l'intérieur du vers.)
		N.	
	3	Capti Caletes. - Multa paucis	
	4	Digna novo memoras triumpho.	
		N.	
	5	Vicere Galli, sed duce Guisio :	
		V.	
	6	io triumphe, nunc ter io io.	
		N.	
	7	Vicere victores Britannos :	
		V.	
	8	nunc ter io, ter io triumphe.	
		N.	
	9	Annos ducentos serva Britanniae	
	10	urbs liberata est. - Nunc ter io io.	
		N.	
	11	Migrate jam, prisca coloni.	
		V.	
	12	Nunc ter io, ter io triumphe.	
		N.	
	13	Illinc Philippus pulsus Ibericus.	
		V.	
	14	Pulsus Philippus ante Valesius.	
		N.	
	15	Ut nominum, sic fata rerum.	
		V.	
	16	Nunc ter io, ter io triumphe.	
		N.	
	17	Rex pulsus Anglis ante Valesius ;	
	18	Rex nunc repellit ecce Valesius	
	19	Henricus Anglos. - Est nepos, est	
	20	ultus avos : ter io triumphe.	
		N.	
	21	Medi feroces Ecbatana ob sua.	
		V.	
	22	Angli minaces ob sua Risbana.	

- N.
- 23 Sed capta Graecis illa, Gallis
24 viribus haec. - Ter io triumphe.
- N.
- 25 Non jam Britannos ardua moenia
26 servant Caletum. - Nunc ter io io.
- N.
- 27 Non aestuarii fossa clausi.
- V.
- 28 Nunc ter io, ter io triumphe.
- N.
- 29 Qua nuper Anglus oppida Gallica
30 trux assilibat liberius vagans,
31 hac assilit nunc Gallus Angla.
- V.
- 32 Nunc ter io, ter io triumphe.
- N.
- 33 Nunc praeda praedo factus. - Io io.
- N.
- 34 Victusque victor. - Nunc ter io io.
- N.
- 35 Nunc provocator provocatur.
- V.
- 36 Nunc ter io, ter io triumphe.
- N.
- 37 Henricus auctor tam subiti boni,
38 qui Guisium cum fulminibus suis
39 misit Caletes territorum
40 igne suo. - Ter io triumphe.
- N.
- 41 Hispanus hostis non semel hunc ducem
42 sensit valentem. - Tuncne Valentia est
43 cum capta ? - Et ad Rantina castra,
44 atque Mosellica. - Io triumphe.
- N.
- 45 Olim puellae vis Lotharingicae
46 Pellebat Anglos (mira, sed acta res)
47 a Gallia ; nunc Gallia Anglos
48 vis iterum Lotharinga pellit.
- V.
- 49 Fatale quoddam jus Lotharingiae est
50 Gallos ab armis asserere Anglicis
51 quondam puellari, virili
52 Marte recens : ter io triumphe.
- N.
- 53 Rex ane dux est ipse beatior ?
- V.
- 54 Ambo beati. Rex duce, Rege dux.
- N.
- 55 Ambobus ergo ambo canamus :
- V.N.
- 56 nunc ter io, ter io duobus.

AD HENRICVM VALESIVM REGEM INVICTISS. DE CALETICA VICTORIA.

ALTERNIS LOQUUNTUR DUO DE PLEBE GALLICA.

Gallus I.
O_13 v.1 Audax Iberus conjugio novo,
Gallus II.
2 dotalis audax imperio insulae,
G. I.
3 Henrice, te tentarat ultro,
G. II.
4 nunc timet ante tuos Caletes.
G. I.
5 Sic ultro Atriden voce lacessere
6 ausus superba uxorius ille Phryx,
G. II.
7 sic mox lacessitum refugit
8 conjugis in gremium recurrens.
G. I.
9 Jurgavit uxor tunc reducem Parin,
G. II.
10 jurgabit uxor nunc reducem virum,
G. I.
11 quod turpiter cessisset ille,
G. II.
12 quod modo turpiter iste cessit.
G. I.
13 Ergo (inquirebat tunc Helene suo)
14 victus redis tu semivir a viro !
G. II.
15 Ergo redis tu (dicet Angla)
16 victe viris vir Ibere Gallis !
G. I.
17 At non eras id pollicitus tuae,
G. II.
18 non, sed subactae jura Lutetiae,
G. I.
19 et sceptrum regni Gallicani :
G. II.
20 pollicitis leve pondus amplis.

DE REGE HENRICO, IN EQVO VEREDO AD CALETES VECTO. Duo Viatores.

V. I.
O_14 v.1 Quem tam citato fert levis impetu
2 sublimem in auras Persea Pegasus ?
V. II.
3 Henricus est, quem fert volentem
4 nunc equus ad domitos Caletes.
V. I.
5 Numquid resectae Gorgonis in manu
6 colla, et cruentas exuvias quatit ?
V. II.
7 Non colla, sed raptum Medusae
8 ille quatit spoliolum Britannae.

V.I.

9 Quis junctus illi purpureo volat
10 fulgens galero, et purpurea stola ?

V.II.

11 Non tu sacrum noscisc galerum
12 Mercurii, similesque vultus ?

V.I.

13 Num Perseo iste Mercurius dedit
14 falcatum et ensem, et verba salubria ?

V.II.

15 Quidni ? Dedit sed fratris ensem,
16 ipse suos monitus salubres.

DE DVCIS PARMENSIS COPIIS A FERRARIANO PRINCIPE NVPER FVSIS FVGATIS.

O_15 v.1 Dum Guisiani fervet adhuc recens
2 plausus triumphi, plausus adest novus :
3 Ferrarii quem dextra nuper
4 Martia Marte tulit secundo.
5 Ergo tropaeum dux geminus duplex
6 uno excitavit tempore, de domo
7 una : jugalis namque taeda
8 una duos sociat penates.
9 Ferrarianam Laurea filiam
10 duplex coronet : quam meruit suus
11 illinc vir, hinc frater, receptis
12 ille Caletibus, hic Iberum
13 caesis virorum tot modo millibus
14 in montium radicibus, oppidum
15 ad Rhegii, quos infidelis
16 parma ducis male protegebat.
17 Ferrariani o ferrea dextera !
18 Quae tot cruores sparsit Ibericos
19 uno sub ictu, ut lata campos
20 sanguinis obrueret procella.
21 Qualis frementi murmure proruit
22 torrens supinis collibus in cavas
23 valles, ut horrendam propinqui
24 diluviem trepident coloni.
25 Unis beata, o Gallia, sat novis
26 esses opimis, sed cumulat Deus
27 Paeane Paeanem, rependens
28 damna lucris tua feneratis.
29 Hic expiabit annus (ut incipit)
30 anni prioris dedecus : accipe,
31 o Gallia, omen. Sed deum quis
32 vestra tropaea, Duces, ligavit ?
33 Idemne qui vos ante ligaverat
34 connubiorum nexibus aureis.
35 Nunc ferrei junctos triumpho
36 in fragili religat catena ?
37 Tam forte quae vis solvere vinculum
38 possit ? Quis illud diruere impetus ?
39 Est magna vis affinitatis,
40 major erit socii tropaei.

IN CONVENTVS AB AVGVSTISSIMO GALLORVM REGE HENRICO II
 PARISIIS HABITOS NONIS IANVARIIS 1558.
 ALLEGORIA.

O_16 v.1 Audacis juvenis cum temeraria
 2 virtus, patris equis usa protervius,
 3 flammasset superum templa, novos sacris
 4 ignes ignibus inserens,
 5 casu sollicitus Juppiter aetheris
 6 compescit prius ignem, atque deum metus.
 7 Tum circumspiciens cuncta perambulat
 8 regni laesa sui loca.
 9 Postquam intacta rogis cetera et integra
 10 deprendit solito more perennia
 11 stare a perpetuis nexa adamantibus,
 12 praeter siqua vorax vapor
 13 jam consumpta avidis carpserat ignibus,
 14 in partem vacuum labe deos vocat
 15 omnes, semideosque, et simul infimae
 16 plebis praecipuos duces,
 17 communisque super clade periculi
 18 in commune jubens subsidium dare,
 19 sic ipse in mediis ora resolvere.
 20 Sacris vocibus orsus est :
 21 "Res magna, o Proceres, nunc agitur : salus
 22 omnis vestra meis nixa palatiis.
 23 Quae laesa a subita conspicitis face :
 24 nam quae vestra. Dei, salus.
 25 Si servantia vos tecta Jovis ruant ?
 26 Vos ergo in medium consulite, et meis
 27 vestrisque exitium pellite sedibus,
 28 pro se quisque fideliter.
 29 Certe summa fides ac pietas mea
 30 in vos semper erit : hujus et obsidem
 31 (si fas dicere, sed fas mihi) filium
 32 do communiter omnibus."
 33 Dixit, nec mora : dii verba Jovis suis
 34 excepere sonis. Prima Jovis fides,
 35 Hermes, purpureis cinctus honoribus,
 36 his Regem resecurus est :
 37 "Quis non de superis tam placido et bono
 38 Regi praestiterit, quam meruit fidem
 39 tot tantisque suis ille laboribus
 40 in communis opes boni ?
 41 Cujus primus honor, quod reverentia
 42 diis templisque deum salva sua est adhuc
 43 contra barbara tot monstra Gigantium
 44 caelo bella minantium.
 45 Alter proximus illi hic Jovis est honor,
 46 non sivilisse rudi saecula silentio
 47 torpere, et variis artibus ac sonis
 48 instruxisse hominum genus.
 49 Et nunc quanta animi sollicitudine
 50 conjunctum superumque atque hominum decus

51 incumbit reparare, ignibus impiis
 52 tentatas superas domos ?
 53 (Sed quo jam ulterius, quo ruis, o procax
 54 Musa, augusta deum consiliantium
 55 parvis dicta modis attenuare ? Age,
 56 adduc interius rotas)."
 57 Haec Hermes superum digna favoribus
 58 divina ambrosio gutture fuderat
 59 verba, et quicquid opum divitibus latet
 60 templorum penetralibus,
 61 offert ad reparanda usta palatia ;
 62 pubis robora Mars, gnavaque brachia
 63 fabrorum ; alma catas artificum Themis
 64 mentes ; aequoreus deus
 65 largam materiam, marmor, ebur, rubro
 66 e ponto lapides, quicquid ab ultimis
 67 terris turba refert alta secantium
 68 in vastis onerariis.
 69 Laudatis pariter vox Jovis omnibus,
 70 conventumque deum, unaque silentium
 71 solvit : cuncta fremit murmure plausuum
 72 intus Regia Caelitum.

AD MARGARIN VALESIAM REGIS SOROREM, DE GVINIANA ARCE RECENS CAPTA.

O_17 v.1 Quis tot recentes sufficiat tui
 2 fratris triumphos, Margari, dicere ?
 3 Non fessus ille hostes domando,
 4 fessus ego domitos canendo.
 5 Capti Caletes, captaque Risbana,
 6 et capta nunc arx Guinia, et altero
 7 alter super rumore rumor
 8 laetus ovans venit a Britannis.
 9 Sed Guinii nunc praecipuus labor
 10 cantu canendus praecipuo mihi est,
 11 absente quo de Rege curas
 12 sollicitae minuam sororis.
 13 Absens receptas ille Caeticas
 14 turrets recenset, templa, vias, domos ;
 15 absens recognoscit suorum
 16 vulnera, facta, tropaea, praedas.
 17 Hostes Britannos urbis agens pudor
 18 Gallis receptae post duo saecula,
 19 pro Guinianis proeliari
 20 moenibus acrius incitabat.
 21 Multi furebant intus Iberici,
 22 fortesque, forti cum duce, milites ;
 23 Gallos et urgebant Britanna
 24 durius integra signa fessos.
 25 Sed, Rege viso, castra recentia
 26 pugnare credas : tam celeri impetu
 27 intratur arx tum Guiniana
 28 vi, sine condicione, capta.
 29 At dederes te (si saperes satis)
 30 sicut Caletes, Guinie, et a Duce

31   mox impetrares tam benigno,
 32   ne rigidos caderes in enses.
 33   "Punire quos vult pro meritis Deus
 34   his mentis aufert consilium bonae."
 35   Caesi rebelles : nunc superbae
 36   poena alias monet urbis urbes.

DE POETIS ET PRINCIPIBVS VICTORIBVS POETAS AMANTIBVS,
 AD EVNDEM PRINCIPEM CAROLVM LOTHARINGVM CARDINALEM, CARMEN PINDARICVM.

STROPHE I

O_18   v.1   Prisci, Lotharinge, poetae
           2   quos coronatos comam
           3   simplici lauro, nec auro.
           4   duxerant antra in sua Pierides,
           5   noverant solos amores
           6   ad calamos modulari,
           7   siqua puella decens, aut siqua nympha
           8   dulce florentis iuventae ver agebat.

ANTISTROPHE I

9   Fulvi nec enim nitor auri
 10   rusticis adhuc erat
 11   cognitus Mysis, nec ullus
 12   rex amandis carminibus pretium
 13   dixerat, testudinem nec
 14   tum decorabat eburnam
 15   aurea lamina, sed vili tabella
 16   pauper e ligno dabat cantus acerno.

EPODOS I

17   Tunc quoque Thessalicas
 18   te, Phoebe, ferunt pecudes ad fistulae
 19   murmur arundineae duxisse pastum,
 20   aureos praeter capillos
 21   nescium quid esset aurum, nec solitum
 22   auream gestare manu pharetram,
 23   gemmeave tractare plectra.

STROPH. II

24   Quis, praeside et auspice vatum
 25   sic egente et sordido,
 26   cultiores tunc fuisse
 27   credat ipsos ? versibus aut aliqua
 28   constituta tunc ab ullis
 29   regibus esse vetustis
 30   praemia ? divitiis reges et ipsi
 31   cum carentes in toris herbae virentis

ANTISTRO. II

32 Sub fronde virente cubarent,
 33 sceptrā nec ferrent manu
 34 ulla, praeter quam recisa
 35 matre silva, quae tamen, ut Styga dii,
 36 sic timebat pejerare
 37 simplicitas vetus. At nunc
 38 aurea sceptrā ferunt nostri potentes
 39 in manu Reges, et aureas coronas.

EPOD. II

40 Qualis erat Sículus
 41 rex, aut Hiero, aut Polybulus frater, aut
 42 tu, Thrasybule, Gelonque, clara proles
 43 illius potentis omnes
 44 et velut dulces quadrigae Dinomenis,
 45 qui tenebant sub ditione sua
 46 regna totidem foederata.

STROPH. III

47 Nam Graecia tempore quodam
 48 dives armis et viris.
 49 et triumphis et tropaeis,
 50 atque partis cuspide manubiis
 51 clara florebat, beatam
 52 sed stolidam populata
 53 barbariem : "Nec enim sat tuta lanae
 54 pellis aureae carens cauto dracone".

ANTISTRO. III

55 Sic Persia praeda dolosae
 56 facta quondam Graeciae,
 57 victa victores beavit.
 58 At coronae sceptraque frondea mox
 59 sorduerunt, atque coeptae
 60 in phalerasque rotasque
 61 Persides Argolicas frangi tiarae,
 62 et comae gemmis manusque illuminari.

EPOD. III

63 Nec mora, cum studiis
 64 plebs arsit equumque, virumque, qui sacris
 65 pulverulenta novarent rite ludis
 66 lustra, fervidisque caute
 67 flecterent metam quadrigis axifragam.
 68 Hic videres omnia divitiis,
 69 omnia coruscare gemmis.

STROPH. IIII

70 Conferta coibat ad illa

71 Graeca gens spectacula,
 72 parsque major Barbarorum
 73 solis ex ipsis prope carceribus
 74 usque, concurrensque metis,
 75 cerneret ut decorata
 76 curricula atque rotas fulvis pyropis,
 77 et virentibus smaragdis et topazis.

ANTISTRO. IIII

78 Sed non opulentior ulla
 79 visa equum solemnibus
 80 pompa ludis quam potentes
 81 quas Tyranni ducere sunt soliti,
 82 insulae reges Triquetrae,
 83 nec domus ulla coronas
 84 tot vel Olympiacas, vel tot Nemeas,
 85 Pythiasve, aut Isthmias sortita plures.

EPOD. IIII

86 Gloria sed fragilis
 87 in frondibus arboreis est, et nocet
 88 dente suo caries longaeva signis
 89 aureis argenteisque ;
 90 nec vigeret viva virtus lausque virum,
 91 qui feribant sidera verticibus
 92 diis paria quondam per acta,

STROPH. V

93 Ni provida cura potentum
 94 divitumque principum,
 95 id timens, fabros vocasset
 96 qui perennes arte sua statuas
 97 elaborarent, eposque
 98 perpetuum, numerosque
 99 ad citharam modulandos. Tunc Poetae
 100 rure regales in aulas demigrare

ANTISTRO. V

101 jussi, manibus repulerunt
 102 stridulas arundines,
 103 ut Minerva, cum foratam
 104 tibiam, deformiter os tumidum
 105 et genas divaricantem.
 106 cerneret amnis in unda.
 107 Se velut in speculo spectans in illa,
 108 fertur abjecisse fractam, sic et ipsi

EPOD. V

109 ligna paludigena
 110 cera pariter, serie sed dispari,
 111 rite ligata relinquunt, gemmeasque

112 ad lyras testudinesque
 113 admoventes daedaleos articulos,
 114 et caverna sculptilis aut eboris,
 115 aut tenue clangentis auri,

STROPH. VI

116 auro similes modulatus
 117 ediderunt: atque ita
 118 masculo sunt coepta cantu
 119 inclytorum fortia facta cani
 120 principum simulque regum,
 121 posthabita pecorosi
 122 deliciis Galatea Tityrilli,
 123 Pallas et Pali, palatia alta silvis

ANTISTRO. VI

124 Praelata, jugoque bicomi.
 125 Nam sues Boeotias
 126 paverat qui sub vetustis
 127 pastor olim Pindarus ilicibus,
 128 aureo tunc coepit arcu
 129 eminus ejaculari
 130 tela volantia, ceu canos olores,
 131 quae sacros Reges tulerunt astra supra,

EPOD. VI

132 praecipue Siculos.
 133 quos Juppiter ut genuit, sic editi
 134 regibus ex atavis horum nepotes
 135 principes, armis et ipsi
 136 nobiles, suoque digni genere.
 137 Sicut et nunc gens Lotharinga probat
 138 se Siciliae Rege natam.

STROPH. VII

139 Caros pia quae sibi Gallos
 140 mente tutans et manu,
 141 ut suae testes Poetas
 142 laudis ornet Regia dextra facit :
 143 unde sese aurata plectra,
 144 aurea fila chelynque
 145 noster habere superbit nunc Apollo,
 146 hos habens dulces apud Regem patronos.

ANTISTRO. VII

147 Se, qui volet, esse creatum
 148 optet illo saeculo.
 149 Falcifer quo Rex egenos
 150 temperebat atque rudes populos ;
 151 me juvat nunc esse natum,
 152 cum decorata nitensque

153 divitiis et honore docta Clio
154 exuit turpem situs prisca veterum.

EPOD. VII

155 "Dus alit ingenium,
156 augetque bonas honor artes, sunt ubi
157 praemia digna, gravis pondus laboris
158 quae levent. Nam lassat arvom
159 pingue, sed fessos juvant frumenta boves :
160 mellis instar, tristis amaritiem
161 pabula minuunt aratri.

STROPH. VIII

162 Certe prope manca sit omnis
163 vis virorum fortium,
164 ni sit unde bellicoso
165 comparentur arma manusque virum
166 Imperatori Ducique",
167 tempore sicut et illo,
168 quo sibi Guisiades tantum suisque
169 dux paravit nominis, tantumque famae,

ANTISTRO. VIII

170 virtute quidem duce, verum
171 cui comes, Fortuna, tu :
172 meta nam Metensibus
173 ille terris firma tenaxque manens,
174 transitum praeclusit hosti
175 Gallica tecta minanti
176 ignibus atque globis raptim rotatis
177 fulminis sese modo mox diruturum.

EPOD. VIII

178 Sed minuit rabiem
179 hostis gemina stimulat Erinnyde,
180 bile pudoreque tabendi pruinis
181 ante murorum moras, Dux
182 urbis obsessae fidele praesidium
183 atque custos, Guisius ille vigil
184 consilia fraudesque tectas

STROPH. IX

185 vulpis vetulae speculari,
186 non minus quam strenuus
187 ire comminus periculis,
188 cum vocarent horrida signa tubae,
189 nec pavere sibilatus
190 hinc simul hincque per aures,
191 et cava tempora raptim transmeantem
192 plumbearum glandium, et ferri volucris.

ANTISTRO. IX

193 Ergo domus illa beata
 194 semper est, semper fuit.
 195 Quae viros sortita tales,
 196 tamque forti pectore conspicuos,
 197 tam simul largis abundat
 198 divitiis proavitis :
 199 juncta quibus faciles occasiones
 200 gloriae virtus habet sibi parandae.

EPOD. IX

201 Saepe suis opibus
 202 gens auxit opes Lotharinga Gallicas.
 203 Non ego ficta, nec intestata canto :
 204 testis est amnis Mosellae,
 205 altera Rhenusque ripa potus equis
 206 Gallicis, o Carole docte, tua
 207 non sine toga, et fratris armis.

STROPH. X

208 At nuper item sua fratrem
 209 quo tulit virtus tuum,
 210 Gallicae robur juventae
 211 montium per nubiferos apices
 212 transferentem ? Qualis olim
 213 Annibal acer aceto
 214 igneque sulfureo domare saxa,
 215 qua truces Vestae focus inferret Afros.

ANTISTRO. X

216 Dispar modo causaque duxque
 217 perforandarum Alpium.
 218 Infideles tunc Iberi,
 219 infideli sub duce, Romulea
 220 templa, Tarpeias et arces
 221 diruere igne manuque
 222 per rabiem indomitam stulti parabant,
 223 sed sua in contrarium spes vertit ipsis.

EPOS. X

224 At Lotharingus agens
 225 agmen juvenum (pia castra) principum,
 226 ibat ut horribiles arceret ignes
 227 a Quirini moenibus, quae
 228 Turca tum tamquam profanus, hostis Iber
 229 trux furebat sternere fracta solo,
 230 omina Deo non probante.

STROPH. XI

231 Jam tela retorta volabant
 232 in manus quae torserant,
 233 ut Gigantes cum sepulti
 234 sub ruinis procubuere suae
 235 molis affectantis astra
 236 scandere more nefando :
 237 "Nam genus est hominum sensu carentum.
 238 Qui nefas pugnare diis non esse ducunt."

ANTISTRO. XI

239 Quae quantaque, Tibri, videres
 240 impiorum funera ?
 241 Quot rotares non inanes
 242 sub cruentis vorticibus galeas ?
 243 Quas resecta fronte plenas
 244 Guisiaci furor ensis
 245 demeteret, dominis raptasque truncis
 246 fluctibus mandaret Etruscis ferendas.

EPOD. XI

247 Sed properavit Iber
 248 ("Tandem sua per mala vir stultus sapit")
 249 sancire fidem populo cum Romuli,
 250 et pedem referre Roma,
 251 te timens, Henrice, cujus Guisiades
 252 in Latinos pro Latio populos
 253 signa cruce portabat alba.

STROPH. XII

254 Annibal alter iens tum
 255 fregit Alpes Guisius,
 256 pace Romanis sed acta,
 257 dum rediret, cautus erat Fabius
 258 a dolis Florentianis
 259 agmina salva tueri,
 260 atque tuis, o Ibere fraudulente,
 261 Punica cui vetus est fides in armis.

ANTISTRO. XII

262 Contra tua vota minasque
 263 Guisius reversus est.
 264 Et reversus est vocatus,
 265 ut Britannas pelleret hinc pharetras,
 266 sic et a Roma retractus
 267 Annibal, ut patriae urbi
 268 subsidium, sed inane, ferret. Ast hic
 269 ancora sacra suis Gallis refulsit.

EPOD. XII

270 Gallia jam penitus
 271 flammis et erat populanda caedibus,
 272 clade tot ante virum Gallis Ducumque
 273 accepta, et inflatis secundo
 274 proelio, urbis atque direptae spolio
 275 hostibus, cum grata superveniens
 276 Guisias hasta, sua umbra terret Anglos.

STROPH. XIII

277 Ut, cum lepores capreaeque
 278 agmine lasciviunt
 279 ludibundo per patentis
 280 aequor arvi, vere nitente novo,
 281 siqua uisa transvolantis
 282 vulturis accipitrisve,
 283 quae cito pingat agros, nigrans imago,
 284 terror imbelles feras in antra cogit,

ANTISTRO. XIII

285 sic territa tum revocavit,
 286 Guisio viso, gradum
 287 vis Ibera, vis et Angla :
 288 seque clausos continuere suis
 289 moenibus, qui nuper ultro in
 290 moenia nostra ruebant.
 291 Hos tamen arce Caletum, apes ut alveis,
 292 Guisius eruit igne, acrique fumo.

EPOD. XIII

293 Nec remorata virum est
 294 natura, nec ars loci inexpugnabilis,
 295 improba non hiemis bacchantis ira.
 296 Sprevit Iccii pruinas,
 297 Alpium qui jam nives non horrerat.
 298 Undecim quae mensibus urbs fuerat
 299 capta, totidem nunc diebus

STROPH. XIII

300 est Marte recepta volucris
 301 Regis, et gnavi Ducis,
 302 Regis Henrici, Ducisque
 303 Guisiani, quorum ego saepe libens
 304 juncta cantabo tropaea.
 305 Saepe Jovi suus est Mars
 306 dulciter associatus a Camenis,
 307 ille fulminum vi victor, hic sed hasta.

ANTISTRO. XIII

308 Galli Jovis hinc quatiebant

309 saeva muros fulmina.
 310 Inde Guisius pavens nil,
 311 Dux agebat mille secuta ducem
 312 agmina irruptura tures,
 313 mille simulque frementum
 314 sub Duce fratre suo turmas equorum
 315 tertio cum fratre Neptunus parabat,

EPOD. XIII

316 classe manuque frequens,
 317 per mille virum fodi en tum brachia
 318 mille tridentibus armata atque palis,
 319 aggere exaequare fossas.
 320 Sed receptui, urbe capta, jam canitur
 321 bella, Clio, mitte, jubente tuba,
 322 et cane triumphum, arma differ.

IN NUPTIAS MARIAE REGINAE SCOTIAE LOTHARINGIA ORIVNDAE.
 CARMEN ALTERNVM.

I.

O_19 v.1 Cantata nuper vis Lotharingici
 2 Martis furores ulta Britannicos,
 style="text-align: center;">II.

3 cantanda nunc est rursus ipsi
 4 juncta Venus Lotharinga Marti.
 style="text-align: center;">I.

5 Stirps una gentis nobilis unius
 6 hinc certat armis, fortibus et viris
 7 augere Gallos, - inde claris
 8 conjugis, nuribusque pulchris.
 style="text-align: center;">I.

9 Multum vetustis illa quidem domus
 10 fulget tropaeis : fulget honoribus
 11 per bella, per pacesque partis
 12 vi valida sobolis virilis.
 style="text-align: center;">II.

13 At non minorem sexus habet minor
 14 laudem, puellis jam Lotharingicis
 15 in bina binis regna missis.
 16 Regibus et geminis fugatis.
 style="text-align: center;">I.

17 Scotus Stuardus Rex Lotharingicam
 18 legit Mariam quam sibi jungeret ;
 style="text-align: center;">II.

19 Rex Gallus en nato Mariam
 20 matre satam sociat Maria.
 style="text-align: center;">I.

21 Regnare quondam gens Lotharingiae est
 22 gavis alumnos atque mares suos ;
 style="text-align: center;">II.

23 regnare nunc gaudet vicissim
 24 gens Lotharinga suas puellas.

I.
 25 Mater beata. - Nata beatior.
 I.
 26 Regina mater. - Filia major est
 27 regina, cum sceptro paterno
 28 Gallica sceptrata viri maritans.
 I.
 29 Est docta mater. - Filia doctior.
 I.
 30 Est pulchra mater. - Filia pulchrior.
 31 Non se dolebit victa vinci
 32 se genitae genitrix Mariae.

CARMEN IN NVPTIAS DVCIS LOTHARINGI ET CLAVDIAE REGIS GALLICI FILIAE II.

ALTERNIS CANUNT LOTHARINGVS, GALLVS.

LOTH.
 O_20 v.1 Cui, te cui similem, Dux Lotharingice,
 2 heroum veterum nostra canet lyra ?
 3 Parvo tu similis sponsus Achilleo,
 4 illi te similem canam.

GALL.
 5 Quaenam, quae tibi par, Claudia Gallica,
 6 heroina vetus, quam tibi conferam ?
 7 Par pulchro ore tibi Deidamia : te
 8 illi carmine conferam.

LOTH.
 9 Cultu femineo vafra suum Thetis
 10 celabat puerum virgineis choris
 11 mixtum ; mater et hunc in thalamis sua
 12 servabat muliebribus.

GALL.
 13 Maternis tamen ille erutus e dolis
 14 Tydidae artibus et callidi Ulyssei ;
 15 maternis latebris erutus est et hic
 16 prudentum ingenio virum.

LOTH.
 17 Missi sunt gemini quaerere Achillea,
 18 quaesiturus at hunc ultro iit ipse Rex
 19 Gallorum, nitido pulcher in agmine
 20 turmarum juvenilium.

GALL.
 21 Pelidem eliceret virgineo e grege
 22 ut Laertiades monstrat ei unicum
 23 ensem ; hunc eliceret matris ut e sinu
 24 totam Rex aciem explicat.

LOTH.
 25 Is, viso ense, levis femineae sinus

26 vestis rupit, iens Argolicis comes ;
 27 hic gaudens tot equum millibus et virum,
 28 matrem deseruit celer.

GALL.

29 Si numquam Aeacides cauta cubilia
 30 liquisset Thetidis, non tot Homericis
 31 esset carminibus vectus ad aethera
 32 aeternis similis Deis.

LOTH.

33 Si noster patriis de penetralibus
 34 non exisset adhuc Dux, neque Regia
 35 rexisset teneram cura puertiam,
 36 non par nunc sit Achilleo.

GALL.

37 Illi semifer in vertice Pelii
 38 Chiron expedit corpus equestribus
 39 pugnis ; huic in equis currere Regiis
 40 ludus jam tenero fuit.

LOTH.

41 Illum verba loqui posse, loquendaque
 42 exercere manu, perdocuit suos
 43 Phoenix ; hunc docuit Carolus alteram
 44 artem, Gvisius alteram.

GALL.

45 Quorsus corporis est vis sine moribus ?
 46 Fortis, sed puer et vir minus abstinent
 47 Pelides fuit irae atque libidinis ;
 48 hic utraque caret nota.

LOTH.

49 Aula dum latet ille abditus hospita,
 50 virgo falsa, vir est clam patre virginis
 51 factus turpiter ; huic, Claudia, te pater,
 52 te mater tua tradidit.

GALL.

53 Claros casta decent gaudia principes.
 54 Vester luce, palam ducit Achilleus
 55 nostro Rege satam : castior est Duce
 56 Phthio Dux Lotharingicus.

LOTH.

57 Cui praestat probitate, huic quoque viribus
 58 Dii praestare dabunt, si probitate Dii
 59 gaudent ; arma tamen neutra sequi ut velit,
 60 hinc mater facit, hinc socer.

GALL.

61 O Dii, vos hominum si miseret precor
 62 hunc servate, moram Martis, et obicem
 63 bellorum, medius qui inter Ibericas

64 et Gallas acies jacet.

LOTH.

65 Sin vos bella juvant atque hominum neces,
66 irati Superi, mittite in impias
67 gentes, composito foedere, principes
68 nostros : pax sit apud pios.

GALL.

69 Dum tu cum socero signa feres tua
70 aris pro patriis, et patriis focis,
71 in pugnas acuat, Carole parve, te
72 magni gloria Caroli.

LOTH.

73 Dum tu bella geres, Dux, pia barbaris,
74 pugnaces animos fac proavi tibi,
75 Reges cum Siculi, tum Solymi, excitent :
76 non tu degener es nepos.

GALL.

77 At tu, parvula (nunc) Deidamiola,
78 conjux Aeacidae, cresce puerperis
79 mature officiis, et similem viro
80 flavum concipe Pyrrhulum.

LOTH.

81 Fac ut cara Ducis mater imaginem
82 te nato in puero noscere Caroli
83 possit, laeta sibi quod bene cesserit
84 nunc absentia filii.

GALL.

85 Sin nasci dederint fata puellulam,
86 sit vultu similis, sit tibi moribus,
87 exornata bonis corda sit artibus
88 plus quam colla monilibus.

LOTH.

89 Ne sit Scyria quam virgo minus decens,
90 ac formosa magis, casta sit ut parens :
91 non haec thyrsigeris exululat sacris,
92 ut proles Lycomedia.

GALL.

93 Nostris virginibus grata licentia
94 non est, nec pietas impia Graeciae,
95 nec proflata sacris tibia Bacchicis,
96 mentes cum pedibus movens.

LOTH.

97 Castas casta decent ludicra virgines
98 ortas principibus, semine principes
99 aucturasque suo : laetitia colant
100 aras, sed timeant Deum.

GALL.

101 Hanc veri monitus atque metum Dei
 102 sat Mater docuit, atque patris Soror.
 103 Dos est magna genus, forma et opes, sed his
 104 major mens pia et integra.

LOTH.

105 Felices sociis sub penetralibus
 106 disciplina quibus contigit optima
 107 et par conjugium : quod voveat Thetis
 108 nato, ultro Deus obtulit.

GALL.

109 Felix ergo novi Mater Achillei,
 110 felix sorte tua, jam moderatius
 111 fer desiderium flebile Caroli,
 112 nato ne inideas tuo.

IN TVMVLVM DVARENI, NOMINE MARGARETAE GALLICAE, REGIS HENRICI SORORIS.

O_21 v.1 O mihi solo, Duarene, note
 2 nomine et libris celebrique fama,
 3 quae volat de te varias per urbes
 4 per populosque,
 5 sed tamen longo quasi junctus usu,
 6 sic pie dilectaeque diligende
 7 et mihi, quamvis levis umbra, quamvis
 8 nomen inane.
 9 Quas tibi possum inferias remotus
 10 Infero, liboque tuo sepulchro
 11 pauculos versus lacrimasque, nostri
 12 pignus amoris.
 13 Tu meas olim solitus Camenas
 14 (ut ferunt qui istinc veniunt) amare,
 15 et favere illis, et amica multa
 16 dicere de me.
 17 Nunc et has a me tibi denegari
 18 sit nefas. Galli veteres solebant
 19 cuique quod cari foret, hoc perempti
 20 busta piare.
 21 Sit per exemplum mihi fas vetustum
 22 ire : quos vivus numeros amabas
 23 nuper Aurati, tibi libat idem
 24 auctor eosdem.
 25 Hanc habe binis tibi pro tabellis
 26 gratiam, quas (Juppiter) elegantes
 27 et perornatas memini mihi te
 28 mittere binas.
 29 Quam vicem vivo tibi mors vetat me
 30 reddere, hanc saltem tumulo rependam,
 31 nil sonans plectro tumidum, sed, ut tu,
 32 dulce et amicum.
 33 Nec tibi tantum mea Musa munus
 34 hoc dabit : doctam simul admonebit
 35 Margarin fati Duareniani

36   fata secuti
 37   Regis ; hic Regis fueras sorori
 38   tu cliens, contra illa tibi patrona ;
 39   forsitan fratris tua nunc et umbrae
 40   serviet umbra.
 41   Hoc tibi mors nunc dedit, at recentes
 42   non dedit taedas Dominae videre :
 43   quid tamen refert ? Nihil inde damni
 44   est tibi factum.
 45   Nupsit haec, nubens peperitque pacem
 46   Galliae, sed dira Megaera nocte
 47   Ditis emergens, thalami triumphos
 48   funere vertit.
 49   Viveres si nunc, simul ipse mecum
 50   hunc herae casum miserum querelis
 51   dulcibus plores ; simul ipse mecum
 52   carmina libes.
 53   Nunc ter o felix Duarene tu, cui
 54   non heram fas est miseram, et beatam,
 55   morte fraterna, propriisque taedis
 56   luce sub una
 57   cernere : ignoscas, sed ego invidere
 58   hoc tibi possim, tibi si invidere
 59   prosperi quicquam pius accidisse
 60   possit amicus.
 61   Quid quod et dulcis procul hinc abibit
 62   Margaris nostra, et cupidum sequetur
 63   conjugem, Musas abiensque linquet
 64   matris egenas ?
 65   Tu jaces ergo reliquis dolende,
 66   sed tibi feliciter et beate :
 67   lacrimas non has tibi, sed tuorum
 68   nomine fundam.
 69   Tu jaces, inquam, cariturus illo
 70   funeris primum miseri dolore,
 71   et jaces illo cariturus altero
 72   haud levioere.
 73   Ille vocalis sine voce nunc es ;
 74   ille tu nunc es sine mente, cui mens
 75   tam capax legum, variique juris
 76   exstitit olim.
 77   At tuam vocem pariterque mentem
 78   nuper absentem juvenes requirunt,
 79   teque nunc orbi duce, juris errant
 80   per labyrinthos.
 81   Qualis amisso pecudum magistro
 82   grex egens olim ducis, huc et illuc
 83   cursitat palans temere per atrae
 84   devia silvae ;
 85   nocte nec sera meminit redire
 86   ad sibi notum stabulum, tacente
 87   fistula certo sibi dante flatu
 88   signa receptus.
 89   Alterum nunc tu, Biturix, dolorem,
 90   alterum nunc es grave passa vulnus,
 91   quale cum fecit tuus Alciatus

92   te prius orbam.
 93   Ille sed vivusque vidensque liquit
 94   te, suam dulcem patriam revisens,
 95   hospes externusque ; tuo hunc tibi mors
 96   sanguine cretum
 97   abstulit. Nec spes iterum videndi
 98   ulla, sed nox hunc et opaca regna
 99   Ditis aeternum sua dura doctum
 100   jura docebunt.
 101   Si qua nam vitae memores prioris
 102   ars adhuc umbras tenues fatigat,
 103   ille non sella procul adstat illic
 104   a Rhadamanthi.
 105   Stans ibi spectat nova, sed severa
 106   et fora, et subsellia calculosque,
 107   ipse quos quassat rigidus capaci
 108   praetor in urna.
 109   Nam scholas juris nec habere manes,
 110   jura nec qui perfidiosa vafre
 111   explicent, credas. Procul omnis illinc
 112   et dolus et fraus :
 113   nuda lex nudis perarata verbis
 114   una, nudatas animas reorum,
 115   pelle detracta, has cito damnat, illas
 116   crimine solvit.
 117   Inde diversos via secta manes,
 118   ad beatorum loca amoena partim
 119   ducit, ast illos tenebras ad imas
 120   flebilis Orci.
 121   Te quidem discreta manent piorum
 122   arva, sic purum sceleris dolique,
 123   sic tuo gaudentem aliquid de acervo
 124   promere amicis.
 125   Quamlibet Cres in tu<a> facta quaestor   (vers lacuneux)
 126   acer inquirat, tua jam severo
 127   non minus censore sub Hospitali
 128   vita probata est.
 129   Ille non te Margaridi clientem
 130   traderet quondam, nisi te esse dignum
 131   Principis cura optima deligentis
 132   rite notasset.
 133   Paenitet nec iudicii sui illum
 134   iudicem de te, tua sic amice
 135   fata deplorat, tua sic amice
 136   nomina laudat.
 137   O probum quem tam probus approbavit !
 138   Labis o purum, sine labe quem vir
 139   ille selegit, dominae deditque
 140   labe carenti !

DE ILLVSTRISS. ALLOBROGVM DVCIS D. MARGARETAE GALLICAE
 E GALLIA MIGRATIONE, AD MARC. CLAU. BUTTETUM.

O_22   v.1   Cum Gallicam Dux Margarin Allobrox
           2   sponsus paternos duceret ad Lares,

3 Phryx qualis Eleam puellam
 4 abstulit axe Pelops eburno,
 5 non Pisa laeto tempore tristius
 6 nubente flebat virgine praepete
 7 orbas palestras, nec cruore
 8 Oenomai madidas quadrigas,
 9 quam tota flevit Gallia, quod nurus
 10 Galli migraret sedibus e soli,
 11 non illa equestre, sed canorum
 12 (cujus erat decus) agmen orbans.
 13 Juste sed Elis passa sit improba
 14 raptus alumnae, regis et impii
 15 casum, mala qui fraude Diti
 16 tot generos socer immolasset.
 17 At tale Gallos nil meritos sua
 18 Regemve culpa, funere regio
 19 mutasse pompas nuptiales
 20 non levis invidia est deorum.
 21 Nam rex, nec illo rege fidelior
 22 hospes, magis nec plebis amans fuit,
 23 qui pacis ultro sanciendae
 24 victima sit generosa factus.
 25 A refricandis, Musa, sed abstine
 26 saevam vetustis ulceribus manum :
 27 sat Margaris tunc una Gallis
 28 causa, superque fuit dolendi,
 29 Regale linquens Margaris atrium.
 30 Et fratris aulae transfuga Regiae,
 31 et tot clientes, tot clientas
 32 efficiens inopes patronae :
 33 "Quid nunc misellae, quid facient sua
 34 orbae (inquiebant) matre Camenulae ?
 35 Regi quis ultra, quis benigna
 36 tradet eas ope protegendas ?
 37 Quod tu solebas, optima Virginum,
 38 ut virgo quondam, sic quoque femina
 39 nunc una summe feminarum
 40 moribus ingenioque praestans,
 41 proinde et artes ingenuasque tuis
 42 semper tueri prona favoribus.
 43 Quas nunc relinquens, destitutas
 44 vindicis auxilio relinquis."
 45 Has atque plures his querimonias
 46 tunc increpabat Gallia flebilis,
 47 se clamitans omnes suasque
 48 funditus interiisse Musas.
 49 At non deis, non haec erat invidis
 50 mens, ut ferina barbaries genus
 51 Gallorum, ut olim, nec veteris
 52 (turpe nefas) rudis occuparet.
 53 Visum sed illis praesidii satis
 54 in rege, et ejus principibus situm,
 55 Francisco, aviti non in artes
 56 degenerare, aut animi paterni,
 57 Francisco adultos in puero viros
 58 qui vicit, acres inque viro senes

59 victurus est, si fata cursu,
 60 quo semel instituere, pergant.
 61 Cui Nestorem unum, cui tot Achilleas
 62 de Guisiana dii tribuunt domo,
 63 per quos et armis, et salubri
 64 Gallia consilio triumphat.
 65 Ergo sat usis palladia Deus
 66 cultisque Gallis virgine sustulit
 67 hanc a suis, et ad feroces
 68 transtulit Allobrogas colendos.
 69 Illic, ut olim finibus in suis
 70 doctos fovebat, sic fovet exteris
 71 et nunc in oris, patriasque
 72 promovet, atque propagat artes.
 73 Tu testis unus, tu satis es meis,
 74 Buttete, dictis et tua carmina.
 75 Quae Lesbii non Cambriani
 76 vatis opus neget esse nemo.
 77 Seu tu recentes ferre per orbitas
 78 dignare gressum lege carentibus
 79 rhythmis, catena sive certi
 80 verba pedis libet alligare,
 81 tu primus ausus Sapphica Gallicae
 82 aptare linguae plectra : viriliter
 83 tu masculae mas e puellae
 84 fronte rapis meritam coronam.
 85 Seu facta regum, et proelia principum
 86 ingentia aequas comparibus modis,
 87 seu tu pudicos ludis ignes
 88 nomine sub mutilae capellae,
 89 dignus tuae qui de dominae tibi
 90 cornu coronam divite conseras,
 91 florum quod uber atque frugum
 92 tu canis uberiore versu.
 93 Per te Sabaudis Gallicus adstupet
 94 nunc et Camenis et numeris chorus,
 95 et patrios miratur hymnos
 96 tam cito transiliisse montes.
 97 Istud sed omne muneris est tui
 98 quae rapta in oras, Margari, dissitas
 99 Ronsardum ibi Bellaiumque
 100 atque alium atque alium creasti.
 101 Nunc ergo famae vecta draconibus
 102 caelo fereris ceu Ceres altera
 103 Actaea, quae disseminasti
 104 Cecropias segetes per orbem.

AD HENRICVM MEMMIVM GENETHLIACON.

O_23 v.1 Dignus poetae sit venia furor,
 2 dignus parentis, carmine si novas
 3 bacchatur ad cunas, opusque
 4 ipse suum modulatur auctor.
 5 Nam cur paternas stultus ineptias
 6 jam celem apud te ? Jam pater es : patres

7   jam scis quid insanire, quid sit
 8   cum pueris equitare parvis
 9   natuque grandes, et meritis graves
 10   olim ducesque, longae in arundinis
 11   tergo sedentes, sic ciere
 12   ficta trucis simulacra pugnae.
 13   Scis ut revertens forte recentium
 14   multa cruentus caede cadaverum
 15   Hector, quibus quassarat hastam
 16   nuper, in his manibus paventem
 17   quassare suerit Astyanactulum,
 18   et blanda dulci per galeam oscula
 19   libare nato cum pararet,
 20   Gorgonis ille metu paternae
 21   in matris ulnas se refugo impetu,
 22   clangore saevo tinnulus abdidit,
 23   non ante placandus parenti
 24   quam caput aere truci levasset.
 25   Quod fortiori nunc etiam tua
 26   si prole nondum fulta tibi domus,
 27   at sexus infirmus parentem
 28   te jubet haud satis esse firmum.
 29   Vidi ipse, vidi (testene me potes
 30   istud negare ?) cum pueriliter
 31   infingeres ad blaesa blaesae
 32   verba tuum eloquium puellae ;
 33   vidi ipse, cum tu vel crepitacula
 34   tantus senator, vel quatiens manu
 35   puppas, puellarem decoris
 36   immemor excuteres querelam.
 37   Nunc ergo, ut olim, nunc iterum meis
 38   natalibus sit fas mihi cantibus
 39   te care compellare Memmi,
 40   atque tuam simul Hannequinam.
 41   Pax dulce amantum, dulceque conjugum.
 42   Nam ventilans hanc fidus amor facem
 43   semper redaccendit tepentes
 44   nec sinit in cineres abire.
 45   Nec mirum : ab omni nam retro saeculo
 46   feliciori non torus alite
 47   ullus coivit, non magis par
 48   nupta viro data, virque nuptae.
 49   Ambos avito sanguine nobiles,
 50   ambos avitis divitiis pares,
 51   ambos benignas possidentes
 52   corporis ingeniique dotes,
 53   utrumque formae sidere comparem,
 54   utrumque et aevi tempore supparem,
 55   utrumque virtutis peraeque
 56   et decoris studiose amantem,
 57   utrumque talem, et talibus editum
 58   accepit unus non sine diis focus,
 59   olim beatos, et beatos
 60   progenitos atavis avisque.
 61   At vos, secundis auspiciis sati,
 62   a me serendis, atque prius satis

63 estote nunc natis vocati
 64 cantibus ominibusque faustis.
 65 Sic vos senectae tempus ad ultimae
 66 haec sancta amoris foedera mutui,
 67 concordis et vitae tenorem
 68 dent pia perpetuare fata.

AD DOCTISS. VIRGINEM CAMILLAM MORELLAM.

O_24 v.1 O nec paterni degener ingeni,
 2 et matre docta filia doctior,
 3 si tu Morelli vera proles,
 4 veraque filia Deloinae,
 5 divina sed vis mentis et indolis,
 6 divinus artes impetus ad bonas
 7 unam jubet te suspicari
 8 Mnemosynes Jovis et puellam.
 9 Non tu puellae ceu reliquae, quibus
 10 mortalis ortus, parva puertiam
 11 inter colos lanasque, viles
 12 inter acus neque transiisti.
 13 Sed nec Camillae more, tibi dedit
 14 quae nomen, altis in siluis feras
 15 sectans, puellarem exuisti
 16 turpiter ambitiosa sexum.
 17 Inter paternos sedula sed libros,
 18 materna versans inter et optima
 19 praecepta, dum tractas viriles
 20 facta vir es (velut Iphis) artes.
 21 Nec jam Camillam dicere, sed mihi
 22 te fas Camillum, non Latio solo
 23 qui reppulit Gallos, sed illos
 24 qui decus in Latium reducet,
 25 ut non Latinis Cloelia gratior
 26 transnarit undas Tibridis, obsides
 27 obses reducens, liberansque
 28 regis ab imperiis Etrusci,
 29 quam tu, reductis auspicio tuo
 30 Gallis puellis ad loca Romuli,
 31 es grata Romanis futura,
 32 Romuleae nova dux juventae.
 33 Sed cur Quirini civibus assero
 34 te, docta virgo, si revocat sibi
 35 te vindicatque tota contra
 36 Graecia teque suas adoptat
 37 inter puellas laeta poetrias,
 38 Sappho, Corinnam, quaeque aliae mares
 39 virgunculae olim provocarunt
 40 cantibus ingeniisque vates.
 41 Hinc continentes et simul hinc duas,
 42 Europa, tradunt diripuisse te ;
 43 te Graecus orbis, te, Camilla,
 44 Italicus patriae invidebunt.
 45 Monstrum puellae tu genita es novum,
 46 nec vera virgo, nec puer edita,

47   cui forma membris castitasque
 48   virginea, ingeniumque mas est.
 49   Miraculum tu nata es et alterum :
 50   quae, virginalis cum pudor haud sinat
 51   inter mares nostros adesse
 52   discipulos, abes, esque praesens.
 53   Nam Carolus te qui docet, is mihi
 54   praesens docetur : nostra per hunc tuas
 55   trajecta vox appellit aures.
 56   Frater uti media sorore
 57   cum nocte fulget Cynthius, illaque
 58   illustrat orbem lumine non suo,
 59   aut haec ut ad te verba transfert
 60   carta mei alloquii sequestra.
 61   Qua nunc rogatam te mihi pervelim,
 62   ut, sicut hunc tu pectoris excipis
 63   fetus mei, sic laeta prolem
 64   corporis excipias recentem :
 65   mas est puellus ; vult sibi masculam
 66   paene esse matrem, vult sibi et artium
 67   doctam paternarum, ad paternas
 68   auspiciis tibi quae sit artes.
 69   Non dedecet te quod tua jam parens,
 70   quod Hospitalis officium, tui
 71   patris patronus, quod patronus
 72   praestitit ipsius Hospitalis,
 73   magnus Camenis ante quidem pater,
 74   major patronus, lux Lotharingiae,
 75   lux Galliae, lux Gallicani
 76   Carolus altera Regis aulae.
 77   Sed de patrono et de patre, jam quoque
 78   (si fas poetae dicere) compater,
 79   qui liberis nostris librisque
 80   dulce suum dedit ipse nomen.
 81   I nunc, quod illum non puduit patrem
 82   Musarum, earum te pudeat, soror ?
 83   Sed non pudebit, corda novi
 84   si tua candida, si parentum.
 85   Hujus laboris participes tibi
 86   adjungam honestos, si minus artium
 87   doctos, at illas qui docentes
 88   officio foveant amico.
 89   Ignota neu sint et tibi nomina
 90   Petri Fictae vel Thymierii,
 91   est Ficta, non ficto favore
 92   qui mea damna levavit olim,
 93   proquaestor ultro dum numerat mihi
 94   Regis benigni praemia cum fide,
 95   quaestoris alter sed minister
 96   strenuus assiduusque amicus.
 97   Collega quod si Carolus ad duos
 98   accedat illos doctor item tuus,
 99   spes magna Flandrorum, domusque
 100   Utenovae rediviva virtus,
 101   tam dulcis ibit, tam mihi candida haec,
 102   commatre, lux, te et compatre Carolo,

103 quam Carolus qua summus ille
104 compater est mihi luce factus.

AD PACEM

O_25 v.1 Pax alma Divum, Pax hominum decus
2 dulce et voluptas, respice Galliam,
3 longis fatigatam ruinis
4 per triplicem populi tumultum.
5 Te voce poscunt supplice pauperes
6 ruris coloni, cum lacrimabili
7 matrum, et fame dira sitique
8 semineci grege liberorum.
9 Tristi vovet te pallidus otio
10 mercator, infestasque latronibus
11 urbes et agros questus omnes,
12 atque mari abstinet atque terra.
13 Te fessa belli fessaque sanguinis
14 jam saepe fusi nobilitas cupit,
15 natisque matronae nurusque
16 ante diem viduae maritis.
17 Ipsi te equique et ruricolae boves
18 foedis rapinis jam nimium diu
19 vexati, agri te ipsi requirunt.
20 Heu ! vacui et male feriati,
21 te causa quorum et triste negotium
22 bello decenni vix agitur. Pius
23 coetus sacerdotum tot aras
24 templaque et aediculasque sacras
25 et tot sua ipsa innoxia corpora
26 ferro atque flammis perdita per nefas
27 plus quam ferinum barbarumque,
28 crebra gemens veniam modumque
29 orat malorum, et te sibi flagitat,
30 Pax, a Deo, Pax, assidua prece :
31 "Da, clamitans, nostris diebus
32 otia, da placidamque pacem,
33 Pacem sed illam quam dare non potest
34 mundus, tuae quam regna patris petens
35 turbae reliquisti, tuique
36 assidue sibi comprecantur.
37 Hanc, o Deus, da, praeside Carolo,
38 quo nec pius Rex nec placidus magis,
39 pacem, sua qui fraude nulla
40 regna diu videt inquieta,
41 simplex ut olim labe carens puer,
42 sic omnis expers tam juvenis doli.
43 Delicta quod sunt si sua vulgi
44 digna prius tibi visa plecti,
45 at parce tandem, parce, Deus, tuo
46 Regi, luenti crimina non sua.
47 Jam dudum et illam mitte Caelo,
48 mitte tuam in pia regna Pacem,

49 Pacem tuam, inquam, virginis integrae,
 50 sanctae atque purae criminis et malae
 51 fraudisque probrosique quaestus
 52 assimilem, superisque dignam.
 53 Nam prostituta nil opus altera
 54 et fraudulenta pace, prioribus
 55 jam saepius nos qualis annis
 56 virginea facie fefellit,
 57 immane monstrum, sphingis et asperae
 58 Harpyae et atrae Gorgonis aemulum,
 59 quae, sub puellari decore
 60 tigridis obtegit acris ungues,
 61 quarum recurvis atque rapacibus
 62 ut quemque rostris attigit (horridum)
 63 captiva pendent membra et atri
 64 pelle fluunt lacera cruores.
 65 Hanc pelle pestem, pelle piis Deus,
 66 Orcique in imas conde voragines,
 67 emersa terras unde saepe
 68 puniat ut meritos reviset.
 69 At vera tu, Pax, missa polo, veni,
 70 candente corpus concolor undique
 71 velata nube, candidorum
 72 si quis honor tibi liliorum.

IN NVPTIAS

ILLVSTRIVM PRINCIPVM HENRICI LOTARENI ET CATHARINAE CLEVENSIS.

CARMEN I

O_26A v.1 Laetum canamus nunc bis Hymen, Hymen :
 2 cum Lotareno Clevia jungitur.
 3 Faustum bis omen nuptiarum
 4 est numerus, bis Hymen canamus.
 5 Henricus illinc Guisius ille Dux,
 6 hinc sponsa Clevis ducitur edita,
 7 e liliorum stirpe uterque,
 8 stirpis amica suae propago.
 9 Antiqua vitis palmitibus novis
 10 gaudet vetustae matris amantibus ;
 11 stirps prisca gaudet liliorum
 12 principibus sibi procreatis.
 13 Ut Rhea quondam, falcifer et senex,
 14 haec mater, ille <autem> genitor Deum, (vers lacuneux)
 15 natos, nurus, neptes, nepotes
 16 non sine laetitia videbant,
 17 sic Rex Joannes, tot Ducibus pater,
 18 uxorque gaudent stirpe sua satis ;
 19 sic et Philippus, sic Renatus
 20 gaudet avus serie nepotum.
 21 Sic Carolus Rex Principibus sua
 22 gaudet creatis jam tot origine :
 23 nec sunt Deum, nec vana Regum
 24 gaudia conjugium probantum.
 25 Dii quod sereno lumine comprobant

26   solemne pactum, pondus habet suum ;
 27   quae Rexque Regalisque coetus
 28   Principibus, Ducibusque densus,
 29   festo celebrant foedera gaudio,
 30   haec sancta, Diis haec grata jugalibus :
 31   natosque natorumque natos
 32   progenerant similes avorum.

CARMEN II

O_26B   v.1   Ut post viarum taedia Juppiter
 2   Phoenici Cadmo Martigenam nurum
 3   toto dedit caelo favente,
 4   auspiciibus superis et imis,
 5   sic post laborum pulchra pericula,
 6   quos ante tempus pro patria tulit,
 7   dux ducit ecce Cleviensem
 8   Harmoniam, auspiciis secundis.
 9   Cadmi frequentes conjugium novem
 10   ornasse Musas carminibus ferunt,
 11   insigne carmen concinentes :
 12   "Quod decet omnibus est amandum."
 13   Verbis Camenae nunc totidem sonent
 14   hoc dulce carmen, quo decor omnibus
 15   virtusque commendatur, aequae
 16   cui nihil est homini decorum.
 17   Nil est decenti fronte decentius ;
 18   nil est honesto pectore honestius :
 19   hoc est utrumque Guisianum ;
 20   hoc et utrumque Nivernianum.
 21   Non alter illo pulchrior est Duce ;
 22   non alter illo plus et amabilis :
 23   ut matris os, sic facta patris
 24   pulchra refert, et avita corda.
 25   Non altera illa Principe pulchrior ;
 26   non altera illa plus et amabilis :
 27   ut matris os, sic et parentum
 28   sancta refert pietate corda.
 29   Par ecce virtus cum pare jungitur ;
 30   par forma vultus, nobilitasque par :
 31   non est ut et par liberorum
 32   non sua sit paribus propago.

CARMEN III

O_26C   v.1   Ut pro peractis ante laboribus
 2   Junonis Heben impiger Hercules
 3   summo Deum duxit favore,
 4   festa polo celebrante toto,
 5   sic proeliorum mille periculis
 6   pro saepe factis, Clevia Guisio
 7   plaudente nubit Regis aula,
 8   qua neque Diis Jovis aula major.
 9   Est hic, Jovis qui Regis Olympici

10 rex summus instar Carolus enitet,
 11 qualis renidet cum, remoto
 12 fulmine, Juppiter os serenat.
 13 Fratresque, fratrum ceu Jovis aemuli,
 14 adstant sedentes a Jove proximi :
 15 Henricus hinc, Neptunus alter ;
 16 Ditis habens minor alter ora.
 17 Est parva Juno Margaris unica,
 18 quae junioris ad thalamos Jovis
 19 servata, laeto crescit auctu,
 20 palma velut, vel oliva Cynthi.
 21 Est hic et ipsa magna Deum parens :
 22 festis ut olim cum Megalesiis
 23 fessos jugales axe solvit
 24 sacra colens sua Dindymene.
 25 Est hic Deorum, et Semi-deum chorus ;
 26 est et Dearum pompa decentior :
 27 quas intuens possis putare
 28 aut Veneres totidem, aut Dianas.
 29 Omnes at inter Guisius Hercules
 30 cum Clevia Hebe conspicuus nitet :
 31 nec sacra desunt quae ministret
 32 pocula Diis hilaris Juventus.

CARMEN IIII

O_26D v.1 Ursae minoris sidus ut emicat,
 2 majoris ursae non procul est nitor ;
 3 dux nunc minorem ducit ursam,
 4 ursa venit sua magna Regi.
 5 Clevis ut ista ducit originem,
 6 Germanicorum parte penatium,
 7 Germaniam sic ipsa totam
 8 Elisabetha trahit sequentem,
 9 magno paratu, maxima Principum,
 10 augusta sacri filia Caesaris.
 11 Praeludium sed sunt minora
 12 festa Ducum ad sacra magna Regis,
 13 sic ante quam Rex ille salutifer
 14 ortus stupendos proderet, ante se
 15 praemisit infantem minorem,
 16 signa sacri manifesta partus.
 17 Tu nunc beatus, tu ter ab omine
 18 tali maritus, terque beata tu
 19 es sponsa, praesultor futurae
 20 postmodo Regis uterque pompae.
 21 Sol ille magni maximus est poli
 22 in luce plena ; vos quasi sidera
 23 in nocte sublustri minora,
 24 dum redeat nova lux, micatis.
 25 Vos estis ambo dulce crepusculum,
 26 quod solis ortus anteit aurei,
 27 gratum viatori levamen,
 28 Dum rediens micet ipse Phoebus.
 29 Nunc tota vestro sidere Gallia

30 exsultat, ut cum Lucifer exerit
 31 os nuper undis, spe propinqui
 32 solis ovant per opaca gentes.

AD DEVM PRO SANITA TE SIBI RESTITVTA.

O_27 v.1 Cantate, sacri carminis alites,
 2 cantate laudes unigenae Deo :
 3 revixit Auratus, revixit
 4 deposita viridis senecta,
 5 dulces ut hymnos concineret Patri,
 6 qui, quos amico lumine conspicit,
 7 parcente castigat flagello,
 8 ceu patria pietate alumnos.
 9 Lascivientes cum petulantius
 10 rebus secundis cernit amans pater,
 11 aut devios obliqua ferri
 12 per spatia immemores pericli,
 13 tunc febris aestus, tunc mala frigora,
 14 tunc et catarrhos, tuncque gravedines,
 15 assasque tusses, inquieto
 16 corpora quae quatiunt tumultu
 17 immittit, idem mortificans et a
 18 mortis reducens limine pallidos,
 19 idemque ditans pauperansque,
 20 abjiciens relevans et idem,
 21 ut nuper, o Rex, cum tua dextera
 22 leni merentem verbere contigit
 23 ardentis Auratum ignis aestu
 24 continua face saevientis.
 25 Cum luce lentis urerer ignibus,
 26 nox duplicaret pervigil improbis
 27 fervoribus lucis vapores
 28 profluvio rigui cerebri,
 29 intus furebat cor populans vapor ;
 30 fauces coquebat aestifer halitus ;
 31 venas gravis nullo liquore
 32 victa cavas sitis ebibebat ;
 33 quassabat extra tinnula tempora
 34 totumque fervor vulnificus caput :
 35 non esca, non potus juvabat ;
 36 hoc medici latus, hoc amici,
 37 flentes amici vultibus ambiunt
 38 maestis : medentes artibus omnibus
 39 lenire consultant acuti
 40 saevitiam furiasque morbi.
 41 Tunc me vetarent tot mala cum loqui,
 42 suspiriosus corripit impetus
 43 te, Christe, te Christi parentem
 44 murmuribus vocitare surdis,
 45 clemens utrumque numen et impigrum
 46 audire voces votaue supplicis
 47 quem paenitet vere, pigetque
 48 ex animo scelerum priorum,

49 peccasse caelo teste sibi et patre
 50 proclamitantis saepius ad Deum :
 51 "Indignus, heu, jam sum vocari
 52 filius, aut famulus paternus.
 53 Fac sicut unum me de operariis
 54 stipes diurnas percipientibus."
 55 Tot questus aures ad parentis,
 56 veste nova et decoratur auro ;
 57 solemnibus intus cena calet focus,
 58 caeso bicornis matris alumnulo ; (vers lacuneux)
 59 auditur intus musicorum
 60 consonus, et ferit astra clangor.
 61 Major reversus filius invidet
 62 fratris nepotis, tristis, honoribus :
 63 "Servo, pater, tecum penates
 64 assiduus, neque fetus agnae
 65 umquam immolatus laetificas tibi
 66 nostras recentes est ad adoras."
 67 "Inventus, o fili, parenti
 68 filius est periturus alter."
 69 Hac placat illum voce pius pater,
 70 laetus minori sospite filio.
 71 Sic transfugae unius regressu
 72 festa agitat potiora caelum
 73 quam si frequentes excipiat decem
 74 caelestis intra limina Regiae
 75 lustos : Dei miranda nostri
 76 in miseros bonitas clientes.
 77 Nunc ergo grates carmine debitas
 78 nato Patrique et Spiritui sacro
 79 voti reus solvo, poeta,
 80 crimine cor, lue liber artus.
 81 Te sospitatus, Christe salutifer,
 82 auctore solo, sanguine qui tuo
 83 labes tibi, Rex, supplicantium
 84 in niveos renovas nitores.
 85 Non lana succos cum semel ebibit
 86 mutare novit lota prioribus
 87 candoribus, novit sed agnos
 88 fonte suo semel ante tinctos
 89 Christus, suis si vellera criminum
 90 contaminarent sordibus, altero
 91 non fonte, sed mordace nitro
 92 atque iterum atque iterum lavare.
 93 Grex unus alba purior est nive,
 94 foedata nullo pallia cui luto ;
 95 grex alter albos saepe amictus
 96 corporeis maculis nigravit.
 97 Paucos priori connumerant gregi,
 98 agnum sequentes undique praevium :
 99 me sat, sat est, inter secundi
 100 si numeres pecudes ovilis :
 101 qua pernegator Petrus heri, pudens
 102 qua publicanus, qua stat adultera,
 103 famosa qua fundens odores
 104 stat meretrix, pius et latronum.

105 His, Christe, mixtus supplicibus reis,
 106 spem firmiorem concipiam tui,
 107 dicens : "Beatus cui remissa
 108 sunt scelera et tenebris sepulta."
 109 Nam tu remisti triste mihi nefas,
 110 clementis usus verbere iudicis :
 111 noxaeque certum mi remissae
 112 indicium fuga prompta morbi.
 113 Purgatus a te nunc precor, o Pater,
 114 mentem atque corpus, fac, precor, ut diu
 115 intaminatus perseverem,
 116 quod tua vis dare sola possit.

OBSCURA NOSTRAE...

O_28

v.1 Obscura nostrae gloria sit lyrae,
 2 sit surda nostri gratia carminis,
 3 abjectus in terris egensque
 4 usque morer sine laude vates,
 5 sic indecoro pauper in otio
 6 non invidenda sorte nec invida
 7 vitae quod est posthac relictum
 8 convenienter agam priori,
 9 inglorio dum tutus in angulo
 10 illustrius nil quam decet appetam,
 11 nil arrogem me posse, nil me
 12 scire modum meritumque supra.
 13 Odit superbos et minuit Deus,
 14 augens minores ; non humilis preces
 15 non dona fastidit gerentis
 16 rite sibique suisque, morum
 17 qui sacra, leges quique colit sacras
 18 de more patrum, nec putat insolens
 19 humanaque et divina rerum
 20 cuncta sibi bene nota soli,
 21 nec tentat haec, quae sancta senilitas
 22 prudensque rerum et doctior artium
 23 decreta sanxit, mente vafra
 24 ad dubias revocare rixas,
 25 insanienti nec sapientia
 26 inflatus, altis nubibus inserit
 27 os atque visus non ferentes
 28 aetherae jubar acre flammae.
 29 Si quid novandum posterioribus
 30 providit annis de veterum Deus,
 31 vel lege sacra, vel profana
 32 signa dedit novitatis ampla :
 33 ex lege sic res venit ab impetu
 34 naturae ad artem legis et ordinem,
 35 a lege dura blanda Christi
 36 ad juga sic rediere gentes,
 37 ipso docente et prodigialibus
 38 firmante signis dogma novis novum :
 39 in Mose primum, deinde sese
 40 discipulisque suis sequutis

41 ad summa ventum est, fluxit inanitas
 42 legisque lexque, et tertius his gradus
 43 accessit, instaurator aevi
 44 Christus, apex cumulusque rerum.
 45 Hic immorari, figere et hic gradum
 46 nos ipse jussit, per sua praemonens
 47 nos verba crebro sive Christos,
 48 sive cavere nothos prophetas,
 49 per se quod Ille, et quod per apostolos,
 50 per sorte nactos lumen apostolos
 51 commune et aevum, jussit hoc nil
 52 sanctius aut melius putemus.
 53 Nam quis ferat, quis, jam seniore jam
 54 labante caelo, saecula denuo
 55 censu reformantem recente
 56 ferre putri nova jura mundo ?

AD GALLIAM

O_29 v.1 Fecunda prolis Gallia Regiae
 2 fratres habebat tres, triplici manu
 3 regale sceptrum ferre dignos,
 4 Gallia si tria regna haberet.
 5 Soles sed orbis non recipit duos,
 6 nec praeter unum Gallia Carolum.
 7 Ergo novis quaerenda sedes
 8 imperiis fuerat duorum.
 9 Ne Regna Regum deficerent genus,
 10 et tanta nullam materiam sibi
 11 sortita virtus, otioso
 12 tabida concideret veterno.
 13 Quod res gubernans provida Gallicas
 14 mens cum benigni prospiceret Dei,
 15 Non Galliam divisit in tres,
 16 sed tria regna tribus paravit.
 17 Primumque Regnum Carolus obtinet,
 18 cum prima natu gloria maximo.
 19 Henrice, nunc sceptrum secundum
 20 ecce tibi venit a Polonis.
 21 At tertium te tertia sors manet,
 22 Francisce, solus qui superest locus
 23 fatis, penes ternos ut orbis
 24 maxima sint tria regna fratres.
 25 Grates Deo nunc gens age Gallica,
 26 cujus secundo numine tu tria
 27 concordium per regna fratrum
 28 imperio potiere mundi.

 DE HENRICI REGIS POLONIAE INVICTISS. PROFECTIONE.
 ODE ALLEGORICA.

O_30 v.1 Heroes sumus, et Deum
 2 omnes semidei genus :
 3 omnes tendimus ad polum

4   nostra Pallade freti.
 5   Alter Tiphys, et alter hic
 6   auctor carminis Orpheus,
 7   hic vis Herculis altera,
 8   Pollux, Castor, Iason.
 9   Hoc ductore viarum, et hac
 10   concordi comitum fide,
 11   non est quod timeat ratis
 12   concurrentia saxa.
 13   Sed Triton sibi vult quid hic,
 14   portans hospita munera,
 15   non argentea et aurea,
 16   sed donum leve, glebam ?
 17   Omen, fallimur ? An latet
 18   parvo munere maximum ?
 19   Cui caespes datur hic novus,
 20   huic instant nova Regna.
 21   En Euphemus adest, bonae
 22   famae nomen et ominis,
 23   qui glebam capit Erricus,
 24   regni signa Poloni.
 25   Gentis nulla valentior,
 26   qua nec viribus altera,
 27   nec quae justitiam magis
 28   artes et colat omnes.
 29   Felix ergo ter, Errice :
 30   sceptris aucte Polonicis,
 31   felix terque, Polonia,
 32   tali Rege potita.

AD HENRICVM POLONIAE REGEM FELICISSIMAM,
 IOANNIS AURATI PROPEMPTICUM E GALLICO ANTONII BAIFII EXPRESSUM.

O_31   v.1   Fortis Heroum vetus illa proles
           2   ad decus dum calle laborioso
           3   tenderet, multis et opem ferendo, et
           4   monstra domando,
           5   omne ducebat breve tempus aevi ;
           6   dein ubi vitae fuerat peractus,
           7   neverat qualem sua Parca, cursus,
           8   digna laborum
           9   praemia ut tandem caperet suorum,
 10   liber his tunc ad loca laeta laetis
 11   transitus, nullius ubi indigentes,
 12   nilque dolentes
 13   luderent. Tu, quo duce, salva Gallis,
 14   fortis Henrice, est sua res, fidelem
 15   dumque fratri das operam, salubres
 16   matris et audis
 17   aure non surda monitus, tuae tu
 18   inclytae virtutis et aequitatis
 19   digna jam vivus capiens vidensque
 20   praemia felix.
 21   Cum tuam delata corona frontem
 22   cinget invictam. Genus esse Regum,

23 inque jus Regale labore nullo
 24 posse venire,
 25 magnus est divum favor ; at mereri
 26 regium virtute decus, creari
 27 sorte nec Regem, Jove rara paucis
 28 laus datur aequo.
 29 Quod tibi, Princeps generose, nuper
 30 contigit, longe tua cum per oras
 31 fama longinquas volitans, frequentum
 32 corda Polonum
 33 movit, ut Regem sibi te vocarent.
 34 Ergo jam felix, age, perge summum
 35 carpere insignis tituli cacumen.
 36 Nulla viarum
 37 taedia, aut tanti tibi sint pericla,
 38 quo minus curras citus ad fruenda
 39 mille regnandi tibi quae voluptas
 40 gaudia servat.
 41 Omnia Henrico faveant eunti,
 42 et viae longum minuant laborem :
 43 bruma mitescat, subitosque fundat
 44 veris honores.
 45 Nunc vagos undis, age, texe nidos,
 46 ales Alcedon, furiasque caeli
 47 comprime hiberni : nebulis fugatis,
 48 rideat aer.
 49 Ecce, Rex, ultro tibi dona portans
 50 Rhenus occurrit, comes huic et Albis ;
 51 ecce te Germania tota mirans,
 52 laeta salutat ;
 53 laeta te festis dapibus per urbes
 54 accipit laetum ; tibi laeta tutos
 55 transitus praestat, sociasque jungit
 56 foedere vires.
 57 Omne longinquis procul usque ab oris
 58 obvium vulgus tibi subditorum
 59 jam ruit, magnoque tui videndi
 60 ardet amore.
 61 At diu jam te cupide manentes,
 62 tu, tui grato satia lepore
 63 oris, et sedes tibi destinatas
 64 rex novus intra.
 65 Pax ibi te, Rex, veniente, laeta
 66 adsit aeternum, maneatque firma.
 67 Nulla sit genti mala rixa, sed te
 68 audiat ultro.
 69 Detur Augustae tibi frontis aurum
 70 ferre cum laetis avibus ; tenenda
 71 detur augusta tibi virga dextra
 72 numine dextro.
 73 Nestoris regnes tria saecla felix ;
 74 nos tui certe immemores, bonorum
 75 vindicis, victoris et improborum,
 76 arguet aetas
 77 nulla. Tu nobis pia causa luctus,
 78 causa tu desiderii perennis :

79 quale nam damnum tua perdidisse
 80   robora Gallis !
 81 Sed levet nostras minuatque curas
 82 de tuo miti vaga fama regno :
 83 diis tuas ob res hilari secundas
 84   vota feramus.
 85 Dii boni, servate, precamur, illud
 86 Regis Henrici juvenile germen ;
 87 dii boni, servate bonae parentis
 88   pignus amicum.
 89 Tempus in longum facitote sospes
 90 ut sit Henricus, catus ille Princeps,
 91 optimi Carli optimus ipse frater,
 92   optimus et Rex.
 93 Vosque, quae sacras habitatis undas
 94 Vistulae, vos, quae colitis virentes
 95 margines Neprae, veniente Rege,
 96   plaudite, nymphae.
 97 Hinc et hinc silvae per utrumque collem,
 98 hinc et hinc amnis per utramque ripam,
 99 Rex ter Henrice, et resonate. Rex ter
 100   optime Regum.
 101 Nec minus trino celebrate cantu
 102 optimi Regis similem parentem ;
 103 Galliae Regis patriae sonate
 104   optime regum.
 105 Par pari conjux tibi, teque digna,
 106 cuique non toto sit in orbe compar,
 107 ore, virtute, atque lepore, detur,
 108   optime regum.
 109 Unde succrescat tibi liberorum
 110 quae patrem reddat, superetque proles,
 111 mille qui tota, altera perque mille
 112   saecula regnent.
 113 Qui procul fines patrii propagent
 114 imperi solis nitidos ad ortus ;
 115 hostium qui amnes jubeant minores
 116   volvere cursus.
 117 Barbaros qui vi doceant subactos
 118 rursus in mores hominum redire ;
 119 qui tegant armis humiles, superbos
 120   sub juga mittant.

AD AMPLISS. VIRVM PHILIPPVM HVRALTVM CHEVERNIM,
 REGIS POLONIAE A SACRIS CONSILIIIS SUPREMUM.

O_32 v.1 Ut laeta miscens gaudia luctibus,
 2   diversa in unum pocula, temperat
 3   divina mortales potestas
 4   res, moderans <sua> destinata !   (vers lacuneux)
 5 Plausus eodem tempore Gallia
 6 tristesque luctus edere cogitur.
 7   Gaudens Poloni sorte regis,
 8   maesta dolens eadem recessit.
 9 Nullus sed ejus damna dolentius

10 fert quam tu euntis, fide Chevernie :
11 non huic ad Arctum, verum ad Arcto
12 oppositam comes ire certus.
13 Absentis hic ni summa negotia,
14 Huralte, curae credita nunc tuae
15 te detinerent, et catenis
16 mille tuos abitus ligarent.
17 Quas inter omnes cura nec ultima
18 mandata fertur haec tibi, ne locus,
19 ne sumptus aut doctor Polonis
20 desit in artibus educandis,
21 occultum agit quos nescio quod loci
22 numen relicta currere patria,
23 ut, sicut hinc reges, et artes
24 Regibus hinc repetant decoras :
25 rerum creandi provida scilicet
26 Natura non vult omnia in omnibus
27 nasci locis, commercia ut per
28 mutua gens societur omnis.
29 Fortes Polonum fert equites solum
30 et fert equorum plurima millia,
31 sed fortium regum ducumque
32 Gallica terra ferax habetur.
33 Aptas tabellis fert apibus frequens
34 terra illa ceras, sed sua cereas
35 Gallis abundans est per artem
36 apta manus tabulas arare.
37 Alternat istas cura Dei vices,
38 gentes egestas misceat ut sua,
39 ut nuper extremi Poloni
40 Gallica cum petiere regna.
41 De stirpe regem Carolea sibi
42 Henricum amica poscere Gallia :
43 cui quicquid est in rege voti
44 prodiga sors dedit ante tempus,
45 qui natus alto sanguine Caroli,
46 dux inter arma est a puerilibus
47 nutritus annis, terque victor
48 paene puer rediens ovavit,
49 non absque divum numine, non sine
50 et Villocclaro, et Carnavenoio
51 fidoque consultore te, dum
52 consiliis tener indigebat.
53 Tu nunc et idem tu quoque nunc mone,
54 quamvis adultum et consilii satis
55 in sese habentem ad summa cursum
56 culmina servet ut institutum.
57 Servans honesta, foeda fugans procul,
58 parcens modestis, asper in improbas
59 artes, fovens ne gens sit ulla
60 gente sua magis erudita,
61 ad quam docendam (nam facilis bonae ut
62 cultura terrae, sic boni et ingenii)
63 hinc mille doctos ducat illuc,
64 mittat et huc totidem docendos.
65 Non certe ego annis, non ego viribus

66 parcam, pigebit pulpita Regia
 67 nec publice rursus legentem
 68 scandere me, et juvenum laborem
 69 tentare : sunt et nunc animi mihi
 70 nervique ; tantum Regis age ut favor
 71 ne desit, Huralte, et tuorum
 72 copia sit facitis librorum :
 73 quos mille Graecos, mille et Hebraicos,
 74 et tunc Latinos, tunc patrios tua
 75 sacro vetustatis verendos
 76 numine bibliotheca servat.

IN CAROLVM NONVM, ALTERVM HERCVLEM GALLICVM.

O_33 v.1 Qualem subactis libera belluis
 2 tellus ademptum flebilis Herculem
 3 quaesivit, in caelum <ante> raptum (vers lacuneux)
 4 certa, tamen gemebunda luxit :
 5 non quod beatos in superum choros
 6 ascitus esset scilicet invidens,
 7 tanti sed assertoris orbam
 8 se miserans fera monstra contra,
 9 talem secundum Gallicus Herculem
 10 te luget orbis nunc sibi, Carole,
 11 cui non decem caelum labores,
 12 tota sed acta meretur aetas
 13 inter ferarum saeva pericula
 14 quas vis subegit non sine diis tua :
 15 nam quis tot humanis peracta
 16 tantaque viribus esse credat ?
 17 Imbelle non tu jam tener otium
 18 inter puellas ducis : in Hercule
 19 quod damnet hoc invenit unum
 20 nata mares tua mens ad artes.
 21 Sed saepe silvis nunc agis impiger
 22 venator ursos, saepe truces apros,
 23 sic vera praeludens ferarum
 24 bella tibi peragenda posthac.
 25 Tu vix decennis Rex novus aemulae
 26 angues novercae fortiter opprimis :
 27 nam mater, heu, quondam noverca
 28 Gallia tunc tibi paene facta.
 29 Major leonem tu Nemeaeium
 30 non sternis unum, sed simul asperos
 31 clvua trinodi tres leones
 32 per totidem fera bella mactas.
 33 Tu balteo discingis Amazonem
 34 in te ruentem numine non suo.
 35 Tu Ditis e saevis catenis
 36 Pirithoum miserans reducis.
 37 Stymphalidas tu strenuus alites
 38 figis sagittis arcipotentibus
 39 et cuncta turpi polluentes
 40 proluvie prohibes vagari.
 41 Tu nuper ipsum Geryonae triplex

42 monstrum vel uno proteris impetu,
 43   senis licet fidens lacertis,
 44   et manibus pedibusque senis.
 45 Tu cum quierant bella, domesticos
 46 coetus colebas sacra docentium,
 47   laudanda priscorumve facta,
 48   aut hilares etiam Camenas.
 49 Tu ceu catenas auribus aureas
 50 ex te loquente pensilis inserens
 51   turbae, tuae linguae disertae
 52   eloquio populum trahebas.
 53 Hinc usitatum laus tua jam modum
 54 egressa factis cum foret arduis,
 55   occurrit huic tandem domandum
 56   invidiae exitiale monstrum.
 57 Humana quod vis nulla revincere
 58 cum posset, Oetae mox velut ignibus
 59   ereptus, in coetum Deorum es
 60   a Jove te miserante vectus.
 61 Nunc unde flammis corporis irritas
 62 morsusque ridens integer invidos,
 63   amplexibus solaris Hebes
 64   conjugis Austriacae dolorem.

IO. AVRATI POETAE REGII IN PSALMOS DAVIDIS
 A TOSCANO CONVERSOS PRAEFATIO.

O_34   v.1   Qui maximorum maximus auctor est
           2   miraculorum, cunctipotens Deus,
           3   seu jura quis mutata rerum,
           4   sive vices hominum novatas
           5   spectet : retrorsum solis equos licet
           6   non usitata flexerit orbita,
           7   curvarit undas in lacunar,
           8   verterit in glaciem vapores.
           9   Glebam liquentem finxerit in decus
 10   caelestis oris, et muliebris os
 11   contra figurae congelarit
 12   in salis effigiem rigentis,
 13   miranda nusquam magna tamen magis
 14   est inter ejus facta potentia
 15   quam Davidem quae per tot unum,
 16   Protea ceu, variavit ora :
 17   nunc ex inermi cum pecudum duce
 18   fecit gigantis funere nobilem
 19   victorem, et e funda bilibri
 20   turbineae grave fulmen hastae.
 21   Nunc pauperis cum de domino gregis
 22   regem superbis gentibus addidit,
 23   regis fuisset qui ferocis
 24   utilis ad furias minister.
 25   Omnes sed illas inter Iessidae
 26   dotes stupendas, quid Deus efficax
 27   effecit umquam tam stupendum
 28   quam rude de puero prophetam ?

29 Ventura rerum non modo ceteros
30 inter prophetas numine qui canat
31 caeleste plenus, unus, omnes
32 quae reliqui monuere vates.
33 Sed censum in unum singula contrahat,
34 sanctorum et omnes historias patrum,
35 index librorum, summa rerum,
36 denique biblia bibliorum.
37 Quae multa cum vix pagina compleat,
38 rarus, laboris parcus, et otii
39 non liber, a calce usque metam
40 perlegat omne semel per aevum.
41 Et longus haec quae volvere sit labor.
42 Majus fideli deinde negotium
43 mandare menti : ne perirent
44 ergo sacrae monimenta legis,
45 obliuiosae tradita inertiae,
46 hoc praecaventis provida mens Dei
47 et multa paucis, et soluta
48 lege, suis numeris ligavit :
49 infirmioris scilicet artifex
50 mortalitatis conscius addidit
51 diviniorem vim caducis
52 ingeniis, numerosa verba.
53 Quod si Deo nil esse perennius
54 constat, Deo nec par numero magis
55 quicquam videtur, qui ipse simplex,
56 simplicibus numeris notatur.
57 Divinius nil mentibus intulit
58 nostris, suae quam mentis et ordinem,
59 per quos et omnes res perennant
60 in memori numeros cerebro.
61 Et gaudet ipsis ut numeris Deus,
62 humana sic mens, nilque fidelius
63 custodit aptos quam quod ipsi
64 per numeros dedit ars canora.
65 Hoc est quod olim cuncta recentibus
66 rebus per orbem sacra profanaque
67 oblivione ne interirent,
68 sunt numeris modulata certis.
69 Haec angelorum, haec linguaque daemonum
70 arcana terris verba ferentium ;
71 haec vatibus vox, haec Sibyllis,
72 hinc Thyasi, Tripodesque Phoebi
73 ementientis verba prophetica
74 vatium piorum, plectra per impia,
75 dum sacra veris fabulosa
76 assimulat fidibus canoris.
77 Altum sed illis nostra silentium
78 terras per omnes imposuit lyra,
79 pulsante Christo, cum tacere
80 Pythius atque coactus Ammon.
81 Ut cum lupina de cute tympanum
82 factis ovilla de cute tympanis
83 intersilendi causa pulsum
84 efficitur sonitu potenti,

85   dispar nisi quod comparis est modus
 86   portenti, ovis cum muta fit a lupo.
 87   Noster lupos at mitis agnus
 88   perpetuo jubet esse mutos,
 89   dum personabit Regia barbitus
 90   sacras per aedes, perque sacros choros :
 91   quas Christus inter, Rex ut olim,
 92   ambulat assiduus choragus,
 93   mites ut inter pastor iens oves.
 94   Balante nullum, praeter Amen Amen,
 95   clangore murmur personantes,
 96   per placidas humilesque caulas,
 97   non inter illos agnivoros lupos,
 98   qui vera sacri vatis adulterant
 99   plus quam ferino <nempe> rictu
 100   barbarici populi per antra.
 101   Qui nos priores ne videant procul
 102   ponantque nobis triste silentium,
 103   nos hac priores occupemus
 104   voce feras agitare turpes,
 105   agnina qualem vellera contegunt
 106   stirpem luporum blanda ferocium,
 107   qualesque ravi pelle monstri
 108   daemonnes insidiantur atri.
 109   Quas has et illas unica beluas
 110   audita terrent Regia Cantica :
 111   testis Saulis mens levata
 112   Davidico furibunda cantu.
 113   Haec testis olim ; tempore testis hoc
 114   coetus fugatus Daemone nequior
 115   a rusticae mentis popello
 116   Davidicas recitante voces,
 117   devota quas plebs aedibus in sacris
 118   cantare pergat pectore simplici,
 119   plus mente pura quam diserto
 120   eloquio, numerisque comptis.
 121   Hi dum piae sint artis amantibus
 122   cantus, sonoris quos nec Anacreon,
 123   nec provocet Sappho camenis
 124   per sua deliciosa plectra.
 125   His personetur cantibus a pio
 126   auris magistro pura puertiae ;
 127   haec jam rudis discat juvenus
 128   pro citharae numeris profanae.
 129   Divina quanto quae numerosius
 130   psallunt amandis vocibus orgia,
 131   tanto piis sunt aptiora
 132   pectore quae memori reponant.
 133   Volvantur ergo cetera sedulo
 134   rerum sacrarum magna volumina,
 135   volvantur illa, sed canantur
 136   quae memores canit hic per hymnos.

ECCLESIAE AFFLICTAE AD DEVM ORATIO. PSAL. LXXIIII.

O_35 v.1 Quo, Deus, quo nos patieris usque
 2 opprimi per vim quasi derelictos ?
 3 Quo tuus fumans fremet usque nasus
 4 in tuum ovile ?
 5 Sis memor coetus tibi jam vetusto
 6 ture possessi ; pia sit Sionis
 7 cura, sortito tibi qui sacer mons
 8 obtigit olim,
 9 grata quae sedes tua. Suscitato
 10 vindicem dextram : fac ut hoste fuso
 11 funditus stragis cumules acervos,
 12 qui tua templa
 13 diruens, aequata solo reliquit
 14 impius ; sacris penetralibusque
 15 in tui tecti sua signa figens
 16 victor ovavit
 17 insolens. Silvas velut inter arctas
 18 si quis adductam manibus bipennem
 19 libret ex alto, laceretque duro
 20 robora ferro,
 21 sic furens hostis ferus arte valvas
 22 Daedala sculptas, operum laborem
 23 nobilem, saeva minuens securi
 24 misit in ignes.
 25 Quin tabernaculum pedibus protervis
 26 proterens, Rex sancte, tibi sacratum
 27 polluit ; secum tacitoque frendens
 28 murmure dixit :
 29 "Cum suis sacris agedum ministros
 30 igne consumamus eodem ibidem."
 31 Dixit, et sacras facibus profanis
 32 miscuit arces.
 33 Nulla dant finem manifesta signa
 34 cladibus tantis, superest nec ullus
 35 mentis interpres superum, malorum
 36 terminus a quo
 37 certus ostendi per aperta visa
 38 possit. Heus ! Quo jam, Deus, usque nobis
 39 exprobrans hostis tua sacra inultus
 40 numina temnet ?
 41 Cur tuam dextram revocans recondis ?
 42 Quin eam profers potius, sinuque
 43 ultor educis ? Genus et nocentum a
 44 stirpe revellis ?
 45 Rex ab aeterno meus est Deusque
 46 summus, in terrae mediae umbilico
 47 qui suam nobis opifer salutem
 48 proferet olim.
 49 Tu, tua magna mare dissipasti
 50 dextera, fortis ; capita atque cristas
 51 tu rebellantum inter aquas draconum
 52 comminuisti.
 53 Colla tu vasti spatiosa ceti
 54 fracta porrexti, Aethiopum propinqua

55 solis ardenti face decolorum
 56 gentibus escas.
 57 Largus erupit, feriente te, fons
 58 rupe de dura ; tibi profluentum
 59 amnium lapsus rapidos coacti
 60 sistere cursus.
 61 Nox tibi, servitque dies : diurnum
 62 tu jubar solis, minus ordinasti
 63 lumen et lunae, quod opaca noctis
 64 ora serenet.
 65 Tu suos terrae positos notasti
 66 terminos ; tu aestatem hiememque certis
 67 legis aeternae vicibus reducis,
 68 atque recondis.
 69 Nunc tibi in mentem veniat quod hostis
 70 non tuum verbo violare numen,
 71 non tuos sanctos habuit nefas in-
 72 -cessere probris.
 73 Ne tuae, ne des animam gementis
 74 turturis saevarum avidis ferarum
 75 faucibus, fractam neque tu tuorum
 76 despice plebem.
 77 Sed recorderis tibi quod tuisque
 78 foedus est ictum : tenebris tenentur
 79 cuncta terrarum loca, plena fraudis,
 80 plena rapinae.
 81 Ne sinas frustratus ut a sua spe
 82 pauper, et turpem patiens repulsam
 83 tristis incedat : tua sed fac olim
 84 numina laudet
 85 laetus et compos. Age surge, causam
 86 tu tuam defende, Deus : memento
 87 quis dies totos lacerere probris
 88 gentis iniquae.
 89 Excidant ne mente tibi nocentum
 90 impiae voces : fremitus eorum
 91 in dies crescit, tua qui rebelles
 92 templa laccessunt.

IN A. THEVETI COSMOGRAPHICA.

O_36 v.1 Non ergo nullum carminibus tuis,
 2 Cumaea vates, pondus inest, quibus
 3 Christi sub adventum canebas
 4 cuncta retro renovanda saecla.
 5 Jam Tiphys alter, jam redit altera
 6 heroas Argo quae vehat inclytos,
 7 de stirpe divorum creatam
 8 progeniem superis secundam.
 9 Qui nota nondum per maris aequora,
 10 plenas pericli praecipitis vias
 11 ausi, novum videre caelum,
 12 astra nova, et nova regna, et urbes.
 13 Videre quicquid distulerat Deus
 14 seros in annos patribus abditum

15   nostris, iniquas arguentes
 16   de superis hominum querelas,
 17   falso querentum cuncta parentibus
 18   inventam primis, et sibi jam nihil
 19   a diis relictum, quod sagaci
 20   erueret novitas labore.
 21   Non haec Deo mens invida, non inops
 22   haec est egestas, ut pater omnia
 23   donarit illis aequus, hos ceu
 24   vitricus improbus abdicarit.
 25   Semper fuerunt, semper erunt sequens
 26   quae promat aetas praetereuntibus
 27   abstrusa saeculis : ars recentum est
 28   aere libros, Jovis aere tela
 29   conflare, in usus unica dispares
 30   ut lenta plumbi lamina serviat,
 31   nunc pacis instrumenta formans,
 32   horrida nunc trucis arma belli.
 33   Ludis ut olim nobile publicis
 34   Romanus artis cum Babyloniae
 35   expendit auleum, superbae
 36   Maeonium vel acus laborem,
 37   aut cum triumphis Palladiis tumens
 38   monstrant Athenae textile per dies
 39   solemnibus festos Minervae,
 40   in Panathenaico paratu :
 41   dum paulum ab alto margine tollitur,
 42   ut se stupentum visibus explicet,
 43   apparet imperfecta rerum
 44   tot series, aciesque truncae
 45   crescente crescunt undique pallio :
 46   jam summa parent culmina cuspidum,
 47   jam crista, jam conus coruscans,
 48   jam caput, os, humerique summi,
 49   donec suos per tota velut gradus
 50   diffusa late vestis in ultimas
 51   subsedit oras, inque texta
 52   proelia summa patent, et ima.
 53   Ut cum ferorum semine dentium
 54   prognata quondam cominus agmina,
 55   prodire ruptis visa sulcis,
 56   terruerant proprium satorem,
 57   sic, quo theatri non opulentior
 58   est apparator maximus omnium
 59   aedilis, haud spectanda rerum
 60   cuncta Deus tribuit vetustis.
 61   Sensim tapetum sed velut exserens,
 62   nunc hoc, modo illud leniter exhibet
 63   spectandum, in admirationem
 64   artificis trahat ars ut omnes.
 65   Et nunc Iason, nunc vagus Hercules
 66   telluris oras eruit ultimas,
 67   nunc lentus erroris viaeque
 68   Neritius, Phrygiusve ductor.
 69   Sed nullus umquam plus obiit maris
 70   terraeque, nostro quam tua saeculo,

71   Thevete, seu Tiphete mavis,
 72   Tiphin avum superans juvenus.
 73   Tu mensus orbem, qua patet, undique
 74   mundi superni testis et inferi,
 75   ad nos ut alter non Ulysses,
 76   Mercurius remeas sed alter.
 77   Qui gratus altis hospes et infimis
 78   ambas inultus it, redit et vias :
 79   huic par tuus, Thevete, cursus,
 80   par tuus huic lepor ipse fandi.
 81   Dum falsa veris miscet Ulysseus,
 82   contaminavit historiae fidem,
 83   narrator orbis fabulosus,
 84   tota tua et sine fraude carta.
 85   Verax soli tu censor es et sali
 86   atque umbilici certior arbiter
 87   quam quas ferunt utroque missas
 88   axe aquilas coiisse Delphis.
 89   Non ergo solum tu crucis aureae
 90   insigne gestas, quod cruce nobilem
 91   olim peragraris Sionem,
 92   palmiferi gregis archimystes,
 93   late patentis sed spatium crucis
 94   toto quod errans orbe cucurreris,
 95   utrumque qua dimetientem
 96   orbis habet pia crux capacis :
 97   signum quod olim provida mens Dei
 98   elegit, in quo brachia tenderet,
 99   dextrumque, laevum, altum, profundum
 100   mensus, opus repararet auctor.
 101   Paucis sed istud curriculum datur
 102   cursare, ut illi certa renuntient
 103   multis, at inter hos fidelem
 104   posteritas te habitura testem,
 105   quae te beato facta beatior,
 106   Thevete : quod per mille pericula,
 107   per mille vidisti labores,
 108   tuta tuis videt omne libris.

DE SANCTISSIMA NATIVITATE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI.

O_37   v.1   Eloquar mutis sileamne chordis ?
          2   Concinam pulsus, fidibusne lentis
          3   supprimam Christi miseris salubrem
          4   gentibus ortum ?
          5   Rumpit affectus, pudor hinc retractat,
          6   acer in vastos amor ire fluctus
          7   ardet, a coepto remoratur ausu
          8   ardua moles.
          9   Hunc, mei quamvis fragiles lacerti
 10   non satis tanto faciant labori,
 11   pango : Caelestis dabit impetrata
 12   Curia vires.
 13   Pauca de primis repetenda saeculis
 14   persequare, nostrae<que> caput ruinae   (vers lacuneux)

15 heu ! Dolens cogor meminisse : sed quin
 16 solvimus oras.
 17 Invidus postquam Stygiis adortus
 18 artibus primos coluber parentes
 19 vicit, et taetra maculavit omnes
 20 labe nepotes,
 21 pressit et caecis diuturnus umbris
 22 error humanum genus, et paternae
 23 proh ! graves noxae luimus potenti
 24 vindice poenas.
 25 Prona subjectis hominum querelis
 26 horridam durae soror Aequitatis
 27 saepe tentarat religare summi
 28 Principis iram.
 29 Illa sed turpem tulerat repulsam.
 30 Quae Deo supplex tamen advocata
 31 institit coram fragilem tueri
 32 iudice causam.
 33 At memor culpa veteris supernus
 34 Rex foro tristem expulerat, nec hujus
 35 sacra tractari minitans volebat
 36 pacta salutis.
 37 Flexa sed longo Patris ira demum
 38 questui cessit placuitque causam
 39 discuti : hinc libra stetit aequa virgo,
 40 hinc Dea clemens.
 41 Profluo quae mox gemebunda fletu
 42 orsa sic coepit : "Pater alme Divum,
 43 qui tuo certa vice cuncta nutu
 44 sidera torques,
 45 hoc scio quantum mihi sit negoti,
 46 quae tibi infensos (metuende iudex)
 47 et reos vinctos homines laborem
 48 solvere vinclis.
 49 Sed meae sanctus pietatis ardor
 50 movit, et rectae modulus Bilancis :
 51 dura vel saevae lacrimis maderent
 52 Gorgonis ora.
 53 Gentium clauso vaga cymba portu
 54 fluctuat", tersitque oculos, diuque
 55 fixa plorantum tacito senatu
 56 causa pependit.
 57 "Jam sub occasus vetus ordo rerum
 58 currit et dudum titubat creata
 59 totius moles fabricae, tot et jam
 60 degimus annos.
 61 Nullus ad nostras remeavit arces
 62 spiritus quamvis niveus, sed alter
 63 Tartarus clausit meliora quaeque
 64 carcere Ditis.
 65 Obstat infracto mihi prisca jussu
 66 plaga, sed digna hoc scelus expiavit
 67 poena, venturis miserere saeculis,
 68 frigeat ira.
 69 Mox quid extremi meruere longa
 70 stirpe deducti ? Proavita in ipsum

71 quid retorquentur male posteriorum
72 crimina fontem ?
73 Adde quod caeli vacuum sedile
74 jam novos desiderat inquilinos,
75 accitos summumque Gallis in orbem
76 municipesque."